

ΕΙΣΑΓΩΓΗ¹ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Εποπτική Παρουσίαση και Σχετικές Ερωτήσεις

ΓΕΝΙΚΑ

Ελληνική και Λατινική

Γλωσσική επικράτεια της Λατινικής και της Ελληνικής	Η Ελληνική και η Λατινική ήταν οι κυρίαρχες γλώσσες τής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας . Η Λατινική μιλιόταν από πολύ μεγάλο τμήμα του πληθυσμού στο δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας. Η Ελληνική επικρατούσε σαφώς στις ανατολικές περιοχές , αλλά η Λατινική αποτελούσε την επίσημη γλώσσα τού κράτους .
Η Λατινική και μετά τη διαίρεση της αυτοκρατορίας	Μετά την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης , ακόμη και μετά τη διαίρεση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, για αρκετούς αιώνες η Λατινική παρέμενε η γλώσσα της διοίκησης και των νόμων .
Δεσμοί του «Βυζαντίου» με τη Ρώμη	Το λεγόμενο « Βυζάντιο » ας μην ξεχνάμε ότι ήταν το ανατολικό ρωμαϊκό κράτος και διατήρησε συνείδηση των δεσμών του με τη Ρώμη μέχρι την άλωση της Πόλης : η Κωνσταντινούπολη δεν έπαψε ποτέ να αποκαλείται « Νέα Ρώμη », ενώ ο βυζαντινός αυτοκράτορας ονομαζόταν « βασιλεύς των Ρωμαίων ».
του ελληνισμού με τον ελληνορωμαϊκό κόσμο	Σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας , ακόμη και μετά την απελευθέρωση , το εθνικό ουσιαστικό «Ρωμιός» έφτασε μάλιστα να σημαίνει τον χριστιανό ή τον Έλληνα μαρτυρώντας τους δεσμούς του μεσαιωνικού και του νεότερου ελληνισμού με τον ελληνορωμαϊκό κόσμο .
Θεμέλια του πολιτισμού της Ευρώπης	Στις ρίζες του ευρωπαϊκού πολιτισμού βρίσκονται οι δύο μεγάλες κλασικές γλώσσες και λογοτεχνίες, η ελληνική και η λατινική , και το ανθρωπιστικό τους ιδεολογικό περιεχόμενο . Η μελέτη αυτού του δισυπόστατου και αδιάσπαστου πνευματικού κόσμου αποτελεί τις λεγόμενες « κλασικές σπουδές ».

¹ Η Εισαγωγή συντέθηκε από τον καθηγητή του Α.Π.Θ. Δημήτριο Νικήτα και έγινε επεξεργασία με προσαρμογές και προσθήκες από τον καθηγητή του Ε.Κ.Π.Α. Βάιο Βαϊόπουλο (υποσημείωση του σχολικού βιβλίου).

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποια ήταν η επικράτεια καθεμίας από τις δύο κυρίαρχες γλώσσες στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία;
- Τι αποτελούσε η Λατινική πριν από την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης και μετά τη διαίρεση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας;
- Τι ήταν το λεγόμενο «Βυζάντιο»;
- Με ποια άλλα ονόματα αποκαλούσαν την Κωνσταντινούπολη;
- Πώς επιβεβαιώνεται ότι το «Βυζάντιο» διατήρησε τη συνείδηση των δεσμών του με τη Ρώμη μέχρι την άλωση της Πόλης;
- Πώς ονομαζόταν ο βυζαντινός αυτοκράτορας;
- Ποια ήταν και τι μαρτυρεί η σημασιολογική εξέλιξη του εθνικού ουσιαστικού «Ρωμιός»;
- Τι βρίσκεται στις ρίζες του ευρωπαϊκού πολιτισμού;
- Τι είναι οι λεγόμενες «κλασικές σπουδές»;

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της Λατινικής

<p>Γλωσσικές διαστάσεις</p> <p>στην Ευρώπη του Μεσαίωνα και του Ουμανισμού</p>	<p>Η Λατινική άφησε τα ίχνη της και στον ελληνικό χώρο, όπως αναφέρθηκε. Η σφραγίδα της, όμως, αποτυπώθηκε κυρίως στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη, όπου χρησιμοποιήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα και του Ουμανισμού. Ήταν η γλώσσα της παιδείας, των γραμμάτων και των τεχνών, καθώς και των επιστημών και των Πανεπιστημίων, ακόμη και όταν εμφανίστηκαν οι «εθνικές» γλώσσες στη λογοτεχνία (μετά τον 10ο αι.).</p>
<p>Λατινογενείς και μη λατινογενείς γλώσσες</p>	<p>Οι περισσότερες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες είναι απευθείας απόγονοι της δημόδους Λατινικής: Ιταλική, Γαλλική, Ισπανική, Πορτογαλική, Ρουμανική κ.ά.. Οι γλώσσες αυτές λέγονται ρωμανικές ή λατινογενείς. Αλλά και άλλες γλώσσες, που δεν είναι λατινογενείς, π.χ. οι αγγλοσαξονικές, τα Αγγλικά και τα Γερμανικά, εμπεριέχουν πάρα πολλές λέξεις λατινικής προέλευσης.</p>
<p>επικράτεια λατινογενών γλωσσών</p>	<p>Οι λατινογενείς γλώσσες μετά την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία μιλιούνται από πολλούς λαούς της Αφρικής, της Ασίας και της Αμερικής, επομένως από ένα πολύ σημαντικό τμήμα τού παγκόσμιου πληθυσμού.</p>
<p>Θρησκευτική διάσταση</p>	<p>Η παγκοσμιότητα της γλώσσας των Ρωμαίων, εκτός από τις γλωσσικές, έχει θρησκευτικές καθώς και πολιτισμικές διαστάσεις:</p> <p>Ο καθολικισμός είχε ως πρόσφατα (1965) επίσημη γλώσσα τη Λατινική.</p>

<p>Πολιτισμικές διαστάσεις</p> <p>επιστημονική ορολογία και στερεότυπες φράσεις</p>	<p>Υπήρξε η σχεδόν αποκλειστική γλώσσα των πανεπιστημίων και της επιστήμης για αιώνες, μέχρι περίπου το τέλος του 19ου αι. αλλά και αργότερα. Έτσι, όροι και έννοιες που διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια αιώνων, χρησιμοποιούνται και σήμερα, ιδιαίτερα σε κύκλους μορφωμένων: π.χ. οι λέξεις <i>moratorium</i> και <i>mea culpa</i> στην πολιτική, <i>alter ego</i> και <i>tabula rasa</i> στην ψυχολογία, <i>carpe diem</i> και <i>cogito ergo sum</i> στη φιλοσοφία.</p>
<p>όροι ευρείας χρήσης</p>	<p>Ακόμη και σήμερα επινοούνται λατινοπρεπείς όροι σε ποικίλα πεδία ανθρώπινης δραστηριότητας, ακόμη και στο εμπόριο και τη διαφήμιση.</p>
<p>παγκόσμια λατινική λογοτεχνία</p>	<p>Κυρίως, όμως, στη Λατινική συντέθηκε ένα σημαντικό σε όγκο και αξία τμήμα της παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής κατά την Αρχαιότητα, τον Μεσαίωνα και τους Νεότερους χρόνους.</p>
<p>συμπέρασμα</p>	<p>Η μεγάλη διάρκεια, η υψηλή ποιότητα και η παγκοσμιότητα της επίδρασης των λατινικών γραμμάτων τα αναδεικνύουν σε συστατικό στοιχείο του ανθρώπινου πολιτισμού, στον ίδιο τουλάχιστον βαθμό με το έτερο σκέλος των κλασικών γραμμάτων, το ελληνικό.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιος ήταν ο ρόλος της Λατινικής στην πνευματική ζωή της Κεντρικής και Δυτικής Ευρώπης κατά τον Μεσαίωνα και τον Ουμανισμό;
- Πότε εμφανίστηκαν οι «εθνικές» γλώσσες στη λογοτεχνία;
- Πώς συνδέεται η Λατινική με τις περισσότερες σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες;
- Πώς αλλιώς λέγονται οι λατινογενείς γλώσσες;
- Τι είδους γλώσσες είναι η Ιταλική, η Γαλλική, η Ισπανική, η Πορτογαλική και η Ρουμανική;
- Τι είδους γλώσσες είναι οι αγγλοσαξονικές, τα Αγγλικά και τα Γερμανικά;
- Ποιον ρόλο διαδραμάτισε η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία για τις λατινογενείς γλώσσες;
- Ποιες διαστάσεις έχει η παγκοσμιότητα της γλώσσας των Ρωμαίων;
- Τι επιβεβαιώνει τη θρησκευτική διάσταση της παγκοσμιότητας των Λατινικών;
- Ποιες συνέπειες είχε η χρήση της Λατινικής ως σχεδόν αποκλειστικής γλώσσας των πανεπιστημίων και της επιστήμης για αιώνες;
- Πού ειδικότερα χρησιμοποιούνται οι λέξεις-φράσεις *carpe diem* και *cogito ergo sum*, *mea culpa* και *moratorium*, *alter ego* και *tabula rasa*;
- Πού επινοούνται σήμερα λατινοπρεπείς όροι;
- Για ποιους λόγους τα λατινικά γράμματα αναδεικνύονται σε συστατικό στοιχείο του ανθρώπινου πολιτισμού;

- Ποια είναι τα δύο σκέλη των κλασικών γραμμάτων;
- Ποια στοιχεία αποδεικνύουν τον πολιτισμικό ρόλο της Λατινικής σε παγκόσμιο επίπεδο;

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η λατινική² γλώσσα

<p>Λόγοι ομοιοτήτων της Λατινικής με την Ελληνική</p>	<p>Η Λατινική ήταν η διάλεκτος των κατοίκων της περιοχής του Λατίου (σήμερα Lazio), όπου βρίσκεται και η Ρώμη. Παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την Ελληνική, επειδή:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. τα Λατινικά ανήκουν στην ινδοευρωπαϊκή γλωσσική οικογένεια, όπως και τα Ελληνικά (π.χ. <i>duo</i>-δύο, <i>fero</i>-φέρω, <i>pater</i>-πατήρ), 2. Έλληνες και Ρωμαίοι είχαν επαφές ήδη από την εποχή του ελληνικού αποικισμού στην κεντρική και κάτω Ιταλία, καθώς και στη Σικελία (8ος/7ος αι. π.Χ.), 3. οι Ρωμαίοι κατέκτησαν τον ελληνικό κόσμο (2ος π.Χ. αι. κ.ε.).
<p>Αλφάβητο ελληνικής προέλευσης</p>	<p>Το λατινικό αλφάβητο, που χρησιμοποιείται σήμερα παγκοσμίως, έχει ελληνική προέλευση: οι Ρωμαίοι γνώρισαν μια παραλλαγή ελληνικού αλφαβήτου από την ελληνική αποικία της Κύμης (8ος/7ος αι π.Χ.) – κατά την πιθανότερη τουλάχιστον εκδοχή.</p>
<p>Με ελληνική επιρροή η λατινική λογοτεχνική παραγωγή</p>	<p>Μέχρι τον 3ο αι. π.Χ. έχουν σωθεί ελάχιστα γραπτά μνημεία χωρίς ιδιαίτερη λογοτεχνική αξία. Αξιόλογα λατινικά λογοτεχνικά κείμενα παράγονται μετά τη «συνάντηση» των Ρωμαίων με τους Έλληνες (περίπου το 240 π.Χ.).</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Για ποιους λόγους η Λατινική παρουσιάζει ομοιότητες με την Ελληνική;
- Ποιας περιοχής διάλεκτος ήταν η Λατινική;
- Σε ποια γλωσσική οικογένεια ανήκουν η Λατινική και η Ελληνική;
- Από ποια εποχή και πού είχαν επαφές Έλληνες και Ρωμαίοι;
- Πότε κατέκτησαν οι Ρωμαίοι τον ελληνικό κόσμο;
- Ποια είναι η καταγωγή του λατινικού αλφαβήτου;
- Πώς αξιολογούνται τα κείμενα της Λατινικής πριν από και μετά τη «συνάντηση» των Ρωμαίων με τους Έλληνες;

² Οι Ρωμαίοι, ενώ για τις περισσότερες περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν το **εθνικό** ουσιαστικό «**Ρωμαίος**» και το επίθετο «**ρωμαϊκός**», για τη **γλώσσα** τους διατήρησαν το επίθετο «**λατινική**» (υποσημείωση του σχολικού βιβλίου).

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Ορόσημο γένεσης της ρωμαϊκής λογοτεχνίας	Η ρωμαϊκή λογοτεχνία γεννήθηκε υπό την επίδραση της ελληνικής . Το 240 π.Χ. ένας Έλληνας από τον Τάραντα (Ν. Ιταλία), ο Λίβιος Ανδρόνικος , ανεβάζει στη Ρώμη θεατρικές παραστάσεις με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα Λατινικά . Ο ίδιος αποδίδει στα Λατινικά και την Οδύσσεια του Ομήρου . Στις ρίζες , λοιπόν, της ρωμαϊκής γραμματείας βρίσκονται το ελληνικό δράμα και ο Όμηρος .
Επιρροή ελληνικών προτύπων	Συνολικά, η συγγραφική παραγωγή των Ρωμαίων παρέμεινε στενά συνδεδεμένη με ελληνικά πρότυπα ακόμη και σε μεταγενέστερους χρόνους.

Σχετικές Ερωτήσεις

- Πώς συνέβαλε ο Λίβιος Ανδρόνικος στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
- Ποια είναι η καταγωγή του Λίβιου Ανδρόνικου;
- Πότε και με τι είδους έργα ανεβάζει στη Ρώμη θεατρικές παραστάσεις ο Λίβιος Ανδρόνικος;
- Ποιο ομηρικό έπος απέδωσε στα Λατινικά ο Λίβιος Ανδρόνικος;
- Τι βρίσκεται στις ρίζες της ρωμαϊκής γραμματείας;
- Τα ελληνικά πρότυπα επέδρασαν μόνο στη γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Η ρωμαϊκή λογοτεχνία διαιρείται σε:	
Προκλασική εποχή	Προκλασική ή αρχαϊκή εποχή (από τις απαρχές μέχρι περίπου το 100 π.Χ.).
Κλασική εποχή	Κλασική εποχή (από το 100 π.Χ. περίπου ως τον θάνατο του Αυγούστου, το 14 μ.Χ.). Μέχρι το 31 π.Χ. έχουμε τη ρεπουμπλικανική περίοδο και από το 31 π.Χ. ως το 14 μ.Χ. την αυγούστεια περίοδο.
Μετακλασική εποχή	Μετακλασική εποχή (από το 14 μ.Χ. ως τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ.).
Ύστερη Αρχαιότητα	Ύστερη Αρχαιότητα (από τα μέσα του 3ου μ.Χ. αι. μέχρι τον 6ο μ.Χ. αι.).

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιες είναι οι τέσσερις εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
- Πώς αλλιώς ονομάζεται η προκλασική εποχή της ρωμαϊκής λογοτεχνίας και ποια είναι η διάρκειά της;

- Ποια είναι τα χρονικά όρια της κλασικής εποχής;
- Σε ποιες περιόδους διαιρείται η κλασική εποχή της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
- Ποιο γεγονός αποτελεί όριο διάκρισης της κλασικής και της μετακλασικής εποχής;
- Ποια είναι τα χρονικά όρια της μετακλασικής εποχής;
- Ποιους αιώνες περιλαμβάνει η ύστερη αρχαιότητα;

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Σχέση ρωμαϊκής και ελληνικής	Είναι στενή και διαρκής η σχέση της με την ελληνική γραμματεία.
Γνώση δύο γλωσσών και λογοτεχνιών	Οι Ρωμαίοι λογοτέχνες κάθε εποχής, από τον Πλάυτο ως τον Βοήθιο, γνωρίζουν και τη λατινική και την ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία .
Γλωσσικά δάνεια	Πλήθος ελληνικές λέξεις μεταφέρονται στο λατινικό λεξιλόγιο . Πολλές επιβιώνουν μέχρι σήμερα στις λατινογενείς γλώσσες.
Λογοτεχνικά πρότυπα	Οι Ρωμαίοι λογοτέχνες έχουν ελληνικά πρότυπα : η ελληνική κωμωδία είναι το πρότυπο του Πλαύτου, ο Όμηρος εμπνέει τον Βεργίλιο, οι αρχαϊκοί Έλληνες λυρικοί τον Οράτιο, η αττική τραγωδία τον Σενέκα.
ελληνικά προσέγγιση ελληνικών προτύπων	Οι Ρωμαίοι προσεγγίζουν τα ελληνικά πρότυπα μέσα από τη δημιουργική πρόσληψη (<i>imitatio</i>) και τον ανταγωνισμό (<i>aemulatio</i>).
από τα ελληνικά στα ρωμαϊκά πρότυπα	Αρχικά οι Ρωμαίοι λογοτέχνες μιμούνται δημιουργικά κυρίως Έλληνες . Αργότερα, όμως, στους μετακλασικούς χρόνους , όταν η ρωμαϊκή λογοτεχνία έχει ωριμάσει, οι Ρωμαίοι μιμούνται και συναγωνίζονται τους μεγάλους λογοτέχνες της κλασικής Ρώμης , π.χ. τον Κικέρωνα και τον Βεργίλιο.
επιλογή προτύπων από όλα τα ελληνικά έργα	Επειδή η ρωμαϊκή λογοτεχνική παραγωγή , όπως σημειώθηκε, αρχίζει στα μέσα του 3ου αι. π.Χ. , οι Ρωμαίοι γνωρίζουν εξαρχής ολόκληρη την ελληνική λογοτεχνία στην ωριμότητά της. Έτσι, επιλέγουν τα πρότυπά τους από όλες τις περιόδους της ελληνικής λογοτεχνίας: και από την ελληνιστική λογοτεχνία (3ος-1ος αι. π.Χ.) και από την κλασική (5ος-4ος αι. π.Χ.) και από την αρχαϊκή (8ος-6ος αι. π.Χ.). Οι Ρωμαίοι δηλαδή δεν είναι «υποχρεωμένοι» να επηρεαστούν από τους Έλληνες ακολουθώντας τη χρονολογική εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας. Επιλέγουν τα πρότυπά τους από το σύνολο των ελληνικών έργων που έχουν στη διάθεσή τους.

<p>Λογοτεχνικά είδη</p> <p>χρονολογική εξέλιξη</p>	<p>Κατά συνέπεια, η ρωμαϊκή λογοτεχνία δεν παρουσιάζει χρονολογική εξέλιξη των ειδών παρόμοια με την ελληνική: λ.χ. η κωμωδία είναι το πρώτο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη, ενώ στην Ελλάδα ήταν το τελευταίο. Το ρωμαϊκό έπος ωριμάζει τελευταίο, ενώ τα ομηρικά έπη ήταν τα πρώτα σημαντικά ελληνικά λογοτεχνικά κείμενα.</p>
<p>μεταμόρφωση ελληνικών ειδών</p>	<p>Οι Ρωμαίοι δεν μιμούνται δουλικά τους Έλληνες. Συχνά μεταμορφώνουν τα ελληνικά είδη: λ.χ. η ρωμαϊκή ελεγεία απέχει πάρα πολύ από την ελληνική ελεγεία.</p>
<p>παραγωγή νέων ειδών</p>	<p>Οι Ρωμαίοι παράγουν και νέα είδη: π.χ. η σάτιρα είναι ένα σχεδόν καθαρά ρωμαϊκό είδος.</p>
<p>Εξειδίκευση Ρωμαίου λογοτέχνη</p>	<p>Κάθε Ρωμαίος λογοτέχνης συνήθως εστιάζει σε ένα είδος ή σε μικρό αριθμό λογοτεχνικών ειδών. Δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για αισθητική ποιότητα και τελειοποιημένη τεχνική στο είδος που θεραπεύει.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποια είναι γενικώς τα πρότυπα των Ρωμαίων λογοτεχνών από τις απαρχές έως τη μετακλασική εποχή;
- Ποια πρότυπα έχουν ειδικά ο Πλαύτος, ο Βεργίλιος, ο Οράτιος και ο Σενέκας;
- Πώς προσεγγίζουν οι Ρωμαίοι λογοτέχνες τα ελληνικά πρότυπα;
- Τι σημαίνουν οι όροι *imitatio* και *aemulatio*;
- Πότε οι Ρωμαίοι μιμούνται και συναγωνίζονται τους μεγάλους λογοτέχνες της κλασικής Ρώμης;
- Ο Κικέρων και ο Βεργίλιος σε ποια εποχή της ρωμαϊκής λογοτεχνίας ανήκουν;
- Πότε αρχίζει η ρωμαϊκή λογοτεχνική παραγωγή;
- Από ποιες περιόδους της ελληνικής λογοτεχνίας επιλέγουν τα πρότυπά τους οι Ρωμαίοι;
- Ποια είναι τα χρονικά όρια των περιόδων της ελληνικής λογοτεχνίας;
- Γιατί οι Ρωμαίοι δεν είναι «υποχρεωμένοι» να επηρεαστούν από τους Έλληνες ακολουθώντας τη χρονολογική εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας;
- Γιατί η χρονολογική εξέλιξη των ειδών της ρωμαϊκής λογοτεχνίας διαφέρει από την ελληνική και πώς επιβεβαιώνεται αυτό;
- Ποιο είναι το πρώτο και ποιο το τελευταίο λογοτεχνικό είδος που ωριμάζει στη Ρώμη;
- Ποιο είναι το πρώτο και ποιο το τελευταίο λογοτεχνικό είδος που ωριμάζει στην Ελλάδα;
- Πώς αποδεικνύεται ότι οι Ρωμαίοι δεν μιμούνται δουλικά τους Έλληνες;
- Τι προσέχει ο Ρωμαίος λογοτέχνης στα έργα του;

Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

I. Προκλασική εποχή (απαρχές – περ. 100 π.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

<p>Κοινωνικά θέματα</p> <p>μύηση στον ελληνικό πολιτισμό</p> <p>αντίδραση συντηρητικών Ρωμαίων</p>	<p>Στην κοινωνική ζωή: στο ρωμαϊκό θρησκευτικό σύστημα έχουν ενταχθεί οι ελληνικοί θεοί. Όλο και περισσότεροι Ρωμαίοι έρχονται σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό. Μορφωμένοι Έλληνες εγκαθίστανται, συχνά χωρίς τη θέλησή τους, στη Ρώμη και μισούν τους Ρωμαίους στην ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία. Ελληνικά έργα τέχνης μεταφέρονται στη Ρώμη. Οι νέοι γοητεύονται από την ελληνική «μόδα», εισάγονται ελληνικά και ανατολικά έθιμα, που απομακρύνουν τους Ρωμαίους από τα παραδοσιακά λιτά ρωμαϊκά ήθη.</p> <p>Παράλληλα με όσους θαυμάζουν την ελληνική κουλτούρα, υπάρχουν και συντηρητικοί Ρωμαίοι που βλέπουν με καχυποψία την ελληνική επίδραση. Τέτοιος ήταν ο Κάτων: ενδεικτικό της νοοτροπίας του ήταν ότι φοβόταν, ανάμεσα σε άλλα, πως οι Έλληνες γιατροί συνωμοτούσαν, για να εξοντώσουν τους Ρωμαίους.</p>
<p>Κρατικά και πολιτικά θέματα</p> <p>ρωμαιοκρατία</p> <p>πολιτειακό ζήτημα</p>	<p>Στο κράτος και στην πολιτική ζωή: στην Ανατολή ολοκληρώνεται η κατάκτηση της Ελλάδας. Η Ρώμη ύστερα από τρεις πολέμους εξολοθρεύει τη δεύτερη μεγάλη μεσογειακή δύναμη της εποχής, την Καρχηδόνα, ισοπεδώνει την πόλη (146 π.Χ.) και απομένει μόνη κυρίαρχη στη Μεσόγειο.</p> <p>Το ρωμαϊκό πολίτευμα (<i>res publica</i>) έχει διαμορφωθεί ως ένα είδος «αριστοκρατικής δημοκρατίας». Σημειώνονται πολιτικο-κοινωνικές αναταραχές λόγω των μεγάλων κοινωνικών ανισοτήτων. Ενδεικτικές είναι οι μεταρρυθμιστικές απόπειρες των Γράκχων. Υπάρχουν διαστήματα ηρεμίας και συμβιβασμού αλλά οι εμφύλιες συρράξεις θα συνεχιστούν για αρκετές δεκαετίες και μετά το 100 π.Χ.</p>
<p>Λογοτεχνική παραγωγή</p>	<p>Στα γράμματα: συντελείται η ιστορική συνάντηση των Ρωμαίων με τους Έλληνες. Οι Έλληνες έχουν ήδη δημιουργήσει ώριμη λογοτεχνία. Οι Ρωμαίοι τη θαυμάζουν: αρχικά κυρίως μιμούνται και στη συνέχεια μετασχηματίζουν δημιουργικά τα ελληνικά πρότυπα.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Με ποιους τρόπους μούνται οι Ρωμαίοι στον ελληνικό πολιτισμό;
- Ποια μεταβολή υφίσταται το ρωμαϊκό θρησκευτικό σύστημα;
- Ποιοι μούν τους Ρωμαίους στην ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία;
- Πώς αντιμετωπίζεται από την κοινωνία της Ρώμης η εισαγωγή νέων ηθών και εθίμων;
- Ποιοι γοητεύονται από την ελληνική «μόδα»;
- Τι απομακρύνει τους Ρωμαίους από τα παραδοσιακά λιτά ρωμαϊκά ήθη;
- Πώς βλέπουν οι συντηρητικοί Ρωμαίοι την ελληνική επίδραση;
- Τι αποτελεί ενδεικτικό της νοοτροπίας του Κάτωνα;
- Ποιες είναι οι κατακτήσεις των Ρωμαίων στη Μεσόγειο κατά τον 2ο αιώνα π.Χ.;
- Μετά από πόσους πολέμους και πότε οι Ρωμαίοι ισοπεδώνουν την Καρχηδόνα;
- Τι αποτελούσε η Καρχηδόνα προ της καταστροφής της από τους Ρωμαίους;
- Πώς διαμορφώνονται οι πολιτικο-κοινωνικές συνθήκες στη Ρώμη κατά την προκλασική εποχή;
- Πώς ονομάζεται το ρωμαϊκό πολίτευμα;
- Για ποιον λόγο σημειώνονται πολιτικο-κοινωνικές αναταραχές στη Ρώμη;
- Ως τι είδους πολίτευμα διαμορφώθηκε η *res publica*;
- Ποιοι έκαναν μεταρρυθμιστικές απόπειρες;
- Ως πότε συνεχίζονται οι εμφύλιες συρράξεις;
- Κατά την προκλασική εποχή των Ρωμαίων λογοτεχνών σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η ελληνική λογοτεχνία;
- Πώς προσεγγίζουν οι Ρωμαίοι τη λογοτεχνία των Ελλήνων;

Λογοτεχνικά είδη

1. Ποίηση

Κωμωδία επίδραση ελληνιστικής κωμωδίας	Το πρώτο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη είναι η κωμωδία. Οι Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι επηρεάζονται περισσότερο όχι από την αττική κωμωδία του 5ου-4ου αι. π.Χ. και τον Αριστοφάνη αλλά από τη λεγόμενη Νέα Κωμωδία της ελληνιστικής περιόδου, κυρίως από τον Μένανδρο . Τα έργα τους έχουν κατά κανόνα υποθέσεις ελληνικές και όχι ρωμαϊκές.
Πλαύτος και Τερέντιος	Οι δύο πιο γνωστοί Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι είναι ο Πλαύτος (3ος αι. π.Χ.) και ο Τερέντιος (2ος αι. π.Χ.). Η επίδρασή τους είναι εμφανής στις γαλλικές κωμωδίες του Μολιέρου .
απήχηση στη Δύση	Η ρωμαϊκή κωμωδία ψυχαγωγήσε επί αιώνες τη Δύση και άσκησε σοβαρές επιδράσεις σε μεγάλους διανοούμενους και λογοτέχνες, όπως ο Πετράρχης , ο Γκαίτε , ο Μολιέρους , ο Σαίξπηρ και ο Θερβάντες .

<p>Τραγωδία</p> <p>ελληνική επιρροή</p> <p>και ρωμαϊκή θεματολογία</p>	<p>Την ίδια περίοδο οι Ρωμαίοι συνθέτουν τραγωδίες, επηρεασμένοι από τα δράματα της Μεγάλης Ελλάδας. Τα θέματα της ρωμαϊκής τραγωδίας προέρχονται από την ελληνική λογοτεχνία. Οι Ρωμαίοι δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στην τρωική θεματολογία, ίσως γιατί θεωρούσαν ότι τους αφορά περισσότερο: είχε ήδη διαμορφωθεί ο εθνικός ρωμαϊκός μύθος κατά τον οποίο γενάρχης της Ρώμης ήταν ο Τρώας Αινείας.</p> <p>Γράφονται, βέβαια, και τραγωδίες με θέματα καθαρά ρωμαϊκού ιστορικού περιεχομένου.</p>
<p>Έπος</p> <p>Λίβιος Ανδρόνικος</p> <p>Έννιος</p>	<p>Ο Λίβιος Ανδρόνικος, όπως είπαμε, απέδωσε στα Λατινικά την Οδύσσεια (σε σατούρνιο στίχο, ένα ιταλικό μέτρο).</p> <p>Ο Έννιος βλέπει τον εαυτό του ως δεύτερο Όμηρο και συνθέτει ένα ιστορικό έπος (Χρονικά - Annales) σε δακτυλικό εξάμετρο, το μέτρο των ομηρικών επών. Οι Ρωμαίοι θεωρούσαν αυτό το έργο ως το «εθνικό» τους έπος μέχρι τη σύνθεση της Αινειάδας του Βεργιλίου.</p>
<p>Σάτιρα</p>	<p>Η σάτιρα είναι ένα νέο, καθαρά ρωμαϊκό είδος, με το οποίο σχολιάζονται σκωπτικά επιφανείς Ρωμαίοι, πολιτικοί ή λογοτέχνες, αλλά και άσημα πρόσωπα.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιες επιρροές και τι είδους υποθέσεις έχει το πρώτο λογοτεχνικό είδος που ωριμάζει στη Ρώμη;
- Ποιος από τους Έλληνες ποιητές κυρίως επηρέασε τους Ρωμαίους κωμωδιογράφους;
- Ποιοι είναι οι δύο πιο γνωστοί Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι της αρχαϊκής εποχής;
- Ποια απήχηση είχε στη Δύση η ρωμαϊκή κωμωδία της προκλασικής εποχής και ειδικά οι δύο πιο γνωστοί εκπρόσωποί της;
- Υπό ποια επιρροή συνθέτουν τραγωδίες οι Ρωμαίοι;
- Τι είδους θεματολογία προτιμούν οι Ρωμαίοι τραγικοί της προκλασικής εποχής και γιατί;
- Ποιος θεωρείτο γενάρχης της Ρώμης;
- Από ποιο λογοτεχνικό είδος των Ρωμαίων δέχθηκαν επιδράσεις ο Πετράρχης, ο Γκαίτε, ο Μολιέρος, ο Σαίξπηρ και ο Θερβάντες;
- Μόνο από την ελληνική λογοτεχνία προέρχονται τα θέματα της ρωμαϊκής προκλασικής τραγωδίας;
- Ποια είναι η συμβολή του Λίβιου Ανδρόνικου και του Έννιου στην επική ποίηση;
- Ποιο είδος στίχου επέλεξε ο Λίβιος Ανδρόνικος στη Λατινική απόδοση ομηρικού έργου;
- Ποιο είδος στίχου επέλεξε ο Έννιος στη σύνθεση του έργου του;
- Πώς έβλεπε τον εαυτό του ο Έννιος;
- Ποιο είναι το μέτρο των ομηρικών επών;

- Πώς έβλεπαν οι Ρωμαίοι το έπος του Έννιου;
- Τι εκφράζει το καθαρά ρωμαϊκό λογοτεχνικό είδος που εμφανίζεται στην αρχαϊκή εποχή;

2. Πεζογραφία

Αρχαιότερο πεζό έργο	Το αρχαιότερο πεζό λατινικό έργο που σώζεται ανήκει στον Κάτωνα που, όπως είπαμε, ήταν παθιασμένος με τα πατροπαράδοτα ρωμαϊκά ιδεώδη και καχύποπτος απέναντι στις ξένες επιρροές . Έχει τίτλο Για τη γεωργία (<i>De agricultura</i>) , παρουσιάζει τη ζωή του γεωργού και περιέχει γεωργικές οδηγίες και συμβουλές οργάνωσης του οίκου.
-----------------------------	--

Σχετικές Ερωτήσεις

- Τι χαρακτηρίζει την προσωπικότητα του Κάτωνα;
- Ποιο είναι και τι περιλαμβάνει το αρχαιότερο πεζό λατινικό έργο;
- Τι σημαίνει ο τίτλος *De agricultura*;

II. Κλασική εποχή (περ. 100 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

Κρατικά και πολιτικά θέματα	Στην πολιτική ζωή και το κράτος: κορυφώνεται η ένταση μεταξύ των δύο παρατάξεων της Γερουσίας (<i>Senatus</i>) : των <i>populares</i> («δημοκρατικών») και των <i>optimates</i> («αριστοκρατικών»). Εμφύλιες συρράξεις, προγραφές και δολοφονίες ταράζουν το εσωτερικό. Χαρακτηριστικό γεγονός είναι η δολοφονία του Ιούλιου Καίσαρα το 44 π.Χ.
εμφυλιακό κλίμα	
λήξη εμφυλίων με νικητή τον Οκταβιανό	Ο κύκλος των εμφυλίων θα κλείσει το 31 π.Χ. στο Άκτιο , στον Αμβρακικό κόλπο: ο υιοθετημένος γιος του Ιούλιου Καίσαρα, ο Οκταβιανός, θα νικήσει τον στόλο του πολιτικού του αντιπάλου, του Μάρκου Αντωνίου , και της βασίλισσας του ελληνιστικού κράτους της Αιγύπτου, της Κλεοπάτρας , που ήταν σύμμαχος του Αντωνίου. Ο Οκταβιανός θα μείνει μόνος κυρίαρχος στην πολιτική ζωή της Ρώμης και θα ξεκινήσει μια νέα εποχή για το απέραντο ρωμαϊκό κράτος .
απολυταρχικό καθεστώς	Μετά την επικράτηση του Οκταβιανού , η «αριστοκρατική δημοκρατία» της Ρώμης μετασηματίζεται σταδιακά σε απολυταρχία , με την κυριαρχία ενός πολιτικού προσώπου. Το παραδοσιακό, αριστοκρατικό στην ουσία του, πολίτευμα της <i>res publica</i> , μεταβάλλεται στην πράξη. Χωρίς να καταργείται η Γερουσία , το κράτος ελέγχεται πλέον από έναν ισχυρό άνδρα ,

<p>απολυταρχικό καθεστώς</p>	<p>τον νικητή των εμφυλίων Οκταβιανό. Αυτός λαμβάνει τον τίτλο «Αύγουστος», που στο εξής θα συνοδεύει κάθε αυτοκράτορα στη Ρώμη (και αργότερα στη Νέα Ρώμη/Κωνσταντινούπολη).</p>
<p>rex Romana</p>	<p>Με τον Οκταβιανό αρχίζει μια περίοδος χωρίς μεγάλες αναταράξεις στο εσωτερικό και χωρίς μεγάλα προβλήματα εκτός συνόρων. Η λεγόμενη «ρωμαϊκή ειρήνη» (rex Romana) θα διαρκέσει περίπου δύο αιώνες και, γενικά, θα φέρει ευημερία στην ανθρωπότητα.</p>
<p>μύθος αιώνιας Ρώμης</p>	<p>Η Ρώμη αποκτά πλήρη αυτοσυνειδησία ως οικουμενική δύναμη με θεϊκές-ηρωικές καταβολές, που χάνονται στον χώρο του μύθου, και θεωρεί πως διαθέτει προοπτικές αιώνιας κυριαρχίας. Αυτή η αντίληψη διαπερνά και τη λογοτεχνία τής αυγούστειας περιόδου.</p>
<p>Κοινωνικά θέματα υπονόμευση ρωμαϊκών ηθών προσπάθεια ανασυγκρότησης του Αυγούστου</p>	<p>Στην κοινωνική ζωή: διευρύνεται η επίδραση του ελληνικού τρόπου ζωής. Εισάγονται λατρείες από την Ανατολή, όπως η λατρεία της Κυβέλης, της Ίσιδας κ.ά.. Παρατηρείται αυξανόμενη εισχώρηση νέων ηθών, μείωση των γεννήσεων, απομάκρυνση από τον πατροπαράδοτο λιτό ρωμαϊκό βίο.</p> <p>Γ' αυτό ο Αύγουστος προσπαθεί να επαναφέρει τις παραδοσιακές ρωμαϊκές αξίες και να ενισχύσει τη θρησκεία και την οικογένεια, αλλά χωρίς μεγάλη επιτυχία. Ωστόσο, νέοι ναοί χτίζονται, παλιά ιερά ανακαινίζονται, η Ρώμη γίνεται μια εντυπωσιακή «πόλη του μαρμάρου».</p>
<p>Λογοτεχνική παραγωγή μεταμόρφωση ελληνικών ειδών συναγωνισμός με ελληνικά πρότυπα</p>	<p>Στα γράμματα: η επίδραση των Ελλήνων παραμένει καταλυτική, γίνεται όμως βαθύτερη και ουσιαστικότερη. Οι Ρωμαίοι δεν περιορίζονται σε απλή μίμηση. Τα ελληνικά είδη παίρνουν νέα ζωή από τη ρωμαϊκή πρόσληψη και μεταμορφώνονται.</p> <p>Οι Ρωμαίοι συγγραφείς και ποιητές συναγωνίζονται τους σπουδαίους Έλληνες δημιουργούς των ελληνιστικών, κλασικών και αρχαϊκών χρόνων: π.χ. ο Κικέρων τους Έλληνες ρήτορες και φιλοσόφους, ο Βεργίλιος τον Θεόκριτο και τον Όμηρο, ο Οράτιος την αιολική ποίηση.</p>
<p>κλασικά έργα</p>	<p>Τα έργα της εποχής αυτής διαμόρφωσαν την έννοια του «κλασικού»: ως προς τη μορφή παρουσιάζουν αισθητική τελειότητα· στο περιεχόμενο τα διακρίνει ιδεολογική ωριμότητα. Κείμενα, όπως αυτά του Κικέρωνα, του Βεργιλίου, του Ορατίου, του Οβιδίου, εμπνέουν την ευρωπαϊκή λογοτεχνία μέχρι τις μέρες μας.</p>

<p>κυρίαρχο είδος ανά περίοδο</p>	<p>Στη ρεπουμπλικανική περίοδο (ή χρόνους του Κικέρωνα, 100-31 π.Χ.) ανθεί κυρίως η πεζογραφία.</p> <p>Στην περίοδο του Αυγούστου (31 π.Χ. – 14 μ.Χ.) ακμάζει κυρίως η ποίηση.</p>
--	--

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιες πολιτικές συνθήκες επικρατούν στη Ρώμη από το 100 π.Χ. έως το 44 π.Χ.;
- Ποιες ήταν οι δύο παρατάξεις της Γερουσίας;
- Τι σημαίνουν οι όροι *optimates*, *Senatus* και *populares*;
- Πότε δολοφονήθηκε ο Ιούλιος Καίσαρ;
- Πότε και πού έκλεισε ο κύκλος των εμφυλίων;
- Τι επέφερε στην πολιτική ζωή της Ρώμης η έκβαση της ναυμαχίας του Ακτίου το 31 π.Χ.;
- Ποιον στόλο νίκησε ο Οκταβιανός στο Άκτιο;
- Τι είδους σχέση είχε ο Οκταβιανός με τον Ιούλιο Καίσαρα;
- Ποια ήταν η Κλεοπάτρα;
- Ποιο πολίτευμα είχε η Ρώμη πριν από την επικράτηση του Οκταβιανού;
- Πώς μετασχηματίζεται το πολίτευμα της Ρώμης μετά την επικράτηση του Οκταβιανού;
- Σε ποιον αποδιδόταν γενικότερα ο τίτλος τον οποίο έλαβε ο Οκταβιανός όταν έγινε ο μόνος κυρίαρχος του ρωμαϊκού κράτους;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της περιόδου που αρχίζει με τον Οκταβιανό και πόσο θα διαρκέσει;
- Τι σημαίνει ο όρος *pax Romana*;
- Ποια αντίληψη διαπερνά και τη λογοτεχνία της αυγούστειας περιόδου;
- Πώς υπονομεύονται τα ρωμαϊκά ήθη;
- Από πού προέρχεται η λατρεία της Κυβέλης και της Ίσιδας;
- Σε τι συνίσταται και τι επιφέρει στη Ρώμη η προσπάθεια ανασυγκρότησης του Αυγούστου;
- Πώς λειτουργεί η επίδραση των Ελλήνων λογοτεχνών κατά την κλασική εποχή και πώς αντιμετωπίζεται από τους Ρωμαίους;
- Με ποια ελληνικά πρότυπα συναγωνίζονται ειδικά ο Κικέρων, ο Βεργίλιος και ο Οράτιος;
- Τι χαρακτηρίζει τα έργα της κλασικής εποχής σε επίπεδο μορφής και περιεχομένου;
- Ποια περίοδο δηλώνουν οι χρόνοι του Κικέρωνα;
- Ποιο λογοτεχνικό είδος κυριαρχεί σε καθεμία από τις δύο περιόδους της κλασικής εποχής;

A. Η ρεπουμπλικανική περίοδος ή οι χρόνοι του Κικέρωνα (100 - 31 π.Χ.)

1. Πεζογραφία

Εμφανίζονται κορυφαίοι πεζογράφοι:	
Κικέρων	Ο Κικέρων ήταν ένας σημαντικός πολιτικός της εποχής του και ένας από τους μεγαλύτερους ρήτορες της αρχαιότητας. Έγραψε πάνω από 100 πολιτικούς και δικανικούς λόγους , καθώς και θεωρητικά κείμενα για τη ρητορική τέχνη . Συνέθεσε, επίσης, φιλοσοφικούς διαλόγους επηρεασμένος από τον Πλάτωνα και άλλα φιλοσοφικά ρεύματα. Η ποιότητα του λόγου και ο πλούτος των ιδεών του τον καθιέρωσαν ανάμεσα στους μεγάλους της παγκόσμιας λογοτεχνίας.
Ιούλιος Καίσαρ	Ο Ιούλιος Καίσαρ είναι πιο γνωστός ως στρατηγός και πολιτικός . Ήταν όμως ταυτόχρονα ένας από τους πιο μορφωμένους ανθρώπους της εποχής του. Δεν ήταν ιστορικός με τη στενή έννοια, αλλά έγραψε ένα είδος στρατιωτικών απομνημονευμάτων σε λιτή γλώσσα.
Σαλλούστιος Κρίσπος	Ο Σαλλούστιος Κρίσπος, ο πρώτος σπουδαίος Ρωμαίος ιστορικός , ήταν θαυμαστής του Θουκυδίδη και διέπρεψε στην ιστορική μονογραφία ³ .

Σχετικές Ερωτήσεις

- Σε ποια γραμματειακά είδη επιδόθηκε ο Κικέρων;
- Με ποιες ιδιότητες είναι γνωστός ο Κικέρων;
- Πόσους και τι είδους λόγους έγραψε ο Κικέρων;
- Τι πραγματεύονται τα θεωρητικά κείμενα του Κικέρωνα;
- Υπό ποια επιρροή έγραψε διαλόγους ο Κικέρων;
- Γιατί ο Κικέρων καθιερώθηκε ανάμεσα στους μεγάλους της παγκόσμιας λογοτεχνίας;
- Τι διετέλεσε και τι συνέγραψε ο Ιούλιος Καίσαρ;
- Τι χαρακτηρίζει τον Σαλλούστιο Κρίσπο ως συγγραφέα;
- Ποιον θαύμαζε ο Σαλλούστιος Κρίσπος;
- Τι είναι η ιστορική μονογραφία;

2. Ποίηση

«Νεωτερικοί»	Εμφανίζεται το πρώτο «μοντερνιστικό» κίνημα της ρωμαϊκής λογοτεχνίας : οι «νεωτερικοί». Είναι επηρεασμένοι από τον
---------------------	--

³ Η **ιστορική μονογραφία** είναι μια **πραγματεία** που εξετάζει με τρόπο ολοκληρωμένο ένα **θέμα περιορισμένης έκτασης και ενδιαφέροντος**, για παράδειγμα αποκλειστικά έναν πόλεμο (υποσημείωση του σχολικού βιβλίου).

«Νεωτερικοί»	αλεξανδρινό Καλλίμαχο (3ος αι. π.Χ.) και την ελληνιστική ποίηση . Δημιουργούν συνήθως σύντομα και πολύ προσεγμένα στη μορφή ποιήματα . Αποφεύγουν τα μεγάλα παραδοσιακά θέματα του έπους , όπως τα ηρωικά κατορθώματα και ο πόλεμος. Στρέφονται σε πιο προσωπικά θέματα , όπως ο έρωτας .
Κάτουλλος	Ο πιο γνωστός εκπρόσωπος των «νεωτερικών» είναι ο λυρικός ποιητής Κάτουλλος . Στα ποιήματά του κυρίαρχη λογοτεχνική περσόνα είναι μια γυναίκα που ερωτεύθηκε με πάθος και την αναφέρει με το ψευδώνυμο «Λεσβία» . Η Λεσβία έγινε διαχρονικό σύμβολο ποιητικής έμπνευσης και ο Κάτουλλος ο πρώτος «ρομαντικός» ποιητής της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.
Λουκρήτιος	Ο Λουκρήτιος γράφει το έπος Για τη φύση των πραγμάτων (De rerum natura) . Δεν πρόκειται για ηρωικό έπος, αλλά έχει φιλοσοφικό περιεχόμενο . Μεταφέρει την επικούρεια φιλοσοφία σε σίχους, μάχεται τη δεισιδαιμονία και επιχειρεί να απαλλάξει τον άνθρωπο από τον φόβο του θανάτου .

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποια χαρακτηριστικά διέπουν το λογοτεχνικό κίνημα των «νεωτερικών»;
- Υπό ποια επιρροή γράφουν οι «νεωτερικοί»;
- Ποια θέματα αποφεύγουν οι «νεωτερικοί» στα ποιήματά τους;
- Ποια είναι η απήχηση του πιο γνωστού «νεωτερικού» ποιητή και της λογοτεχνικής περσόνας των ποιημάτων του;
- Σε ποια αποδόθηκε το ψευδώνυμο «Λεσβία»;
- Τι είδους ποιητής ήταν ο Κάτουλλος;
- Τι είδους έπος γράφει ο Λουκρήτιος και με ποιες προθέσεις;
- Ποια φιλοσοφία υπηρετεί ο Λουκρήτιος;
- Τι σημαίνει ο τίτλος *De rerum natura*;

B. Οι Αυγούστειοι χρόνοι (31 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

1. Ποίηση

Εμφανίζονται κορυφαίοι ποιητές:	
Βεργίλιος εθνικός ποιητής των Ρωμαίων	Ο Βεργίλιος είναι ο ποιητής της Αινειάδας , που συνδυάζει στοιχεία της Ιλιάδας και της Οδύσσειας . Θέμα της είναι η αναχώρηση του Αινεία από την Τροία , οι περιπλανήσεις του και η εγκατάστασή του στο Λάτιο . Ο Βεργίλιος είναι αυτός που δίνει την τελική μορφή στον ιδρυτικό μύθο της Ρώμης , σύμφωνα με τον οποίο την «αιώνια πόλη» ίδρυσε ο Ρωμύλος ,

<p>διαχρονικό πρότυπο</p>	<p>απόγονος του Τρώα Αινεία. Η <i>Αινειάδα</i> συνοψίζει τις βλέψεις και τις προοπτικές της εποχής του Αυγούστου για οικουμενική και αιώνια κυριαρχία των Ρωμαίων, αιτιολογώντας το ρωμαϊκό imperium. Αναγνωρίστηκε εξαρχής ως το εθνικό έπος των Ρωμαίων.</p> <p>Ο ποιητής της επέδρασε ίσως όσο κανείς στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία μέχρι και σήμερα. Ο Αυγουστίνος, ο Πετράρχης, ο Δάντης, ο Σίλλερ είναι μερικοί μόνο από τους μεγάλους Ευρωπαίους λογοτέχνες για τους οποίους αποτέλεσε πρότυπο.</p>
<p>Οράτιος</p>	<p>Ο Οράτιος είναι ο πιο σημαντικός λυρικός ποιητής, αυτός που μετέφερε το αιολικό μέλος στη Ρώμη. Συνθέτει τις Ωδές (Carmina) με πρότυπα τους Έλληνες λυρικούς. Γράφει όμως και σάτιρα και επιδίδεται και στο είδος της ποιητικής επιστολής.</p>
<p>Τριάδα κορυφαίων Ρωμαίων ελεγειακών</p>	<p>Οι τρεις κορυφαίοι Ρωμαίοι ελεγειακοί ήταν ο Τίβουλλος, ο Προπέρτιος και ο Οβίδιος. Βρίσκονται υπό την επιρροή τού κινήματος των «νεωτερικών» (βλ. παραπάνω) και ενδιαφέρονται για τη μορφική τελειότητα των έργων τους. Αλλάζουν ριζικά την ελληνική ελεγεία, που είχε ποικιλία θεμάτων (ήταν πολεμική, πολιτική, φιλοσοφική κ.ο.κ.). Στην ανανεωμένη ρωμαϊκή ελεγεία θεματικό κέντρο είναι ο έρωτας, τον οποίο οι ελεγειακοί συνδέουν άμεσα με την ερωτική ποίηση και με συζητήσεις για την αξία των ποιητικών ειδών.</p>
<p>Οβίδιος</p>	<p>Ο τελευταίος από τους ελεγειακούς, ο Οβίδιος, γράφει και επική ποίηση, αλλά την ανανεώνει: δημιούργησε μια μυθολογική «αντι-Αινειάδα», τις Μεταμορφώσεις (Metamorphoses). Το επικό αυτό ποίημα περιλαμβάνει 250 περίπου μύθους, κυρίως ελληνικής προέλευσης, που περιέχουν κάποιο στοιχείο μεταμόρφωσης (π.χ. ο μύθος της Δάφνης, που μεταμορφώνεται στο φυτό δάφνη για να γλιτώσει από το ερωτικό κυνήγι του Απόλλωνα).</p> <p>Την ελληνική μυθολογία οι καλλιτέχνες της Αναγέννησης, η Ευρώπη (αλλά ακόμη και η σύγχρονη Ελλάδα) γνώρισε κυρίως από αυτή τη θαυμαστή μυθολογική «εγκυκλοπαίδεια» των οβιδιακών Μεταμορφώσεων.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιοι είναι οι κορυφαίοι ποιητές των αυγούστειων χρόνων και σε ποιο ή ποια είδη επιδίδεται ο καθένας τους;

- Ποια στοιχεία συνδυάζει, ποιο θέμα έχει και τι συνοψίζει το λεγόμενο «εθνικό έπος» των Ρωμαίων;
- Σε ποιον μύθο δίνει τελική μορφή ο Βεργίλιος;
- Τι δηλώνει το ρωμαϊκό *imperium*;
- Από ποιον επηρεάστηκε και πού επέδρασε ο Βεργίλιος;
- Γιατί ο Οράτιος είναι ο πιο σημαντικός Ρωμαίος λυρικός ποιητής;
- Ποιον είχαν πρότυπο ο Αυγουστίνος, ο Πετράρχης, ο Δάντης και ο Σίλλερ;
- Τι σημαίνει ο τίτλος *Carmina*;
- Υπό ποια επιρροή γράφουν και σε τι στρέφουν το ενδιαφέρον τους οι τρεις κορυφαίοι ελεγειακοί ποιητές;
- Σε τι διαφοροποιείται η ρωμαϊκή ελεγεία από την ελληνική;
- Με τι συνδέουν τον έρωτα οι Ρωμαίοι ελεγειακοί;
- Τι συνιστά και ποια επιρροή ασκεί το έργο *Metamorphoses*;
- Ποιο στοιχείο περιέχει ο μύθος της Δάφνης;
- Ποιος από τους ποιητές της αυγούστειας περιόδου επιδόθηκε στο είδος της ποιητικής επιστολής;
- Ποιος λογοτέχνης των αυγούστειων χρόνων γράφει και ελεγειακή και επική ποίηση;
- Ποιος είναι ο ποιητής της *Αινειάδας* και ποιος δημιούργησε μια μυθολογική «αντι-Αινειάδα»;
- Από ποιο έργο κυρίως γνώρισε η Ευρώπη την ελληνική μυθολογία;
- Πόσους και ποιες προέλευσης μύθους περιλαμβάνουν οι οβιδιακές *Μεταμορφώσεις*;

2. Πεζογραφία

Τίτος Λίβιος	Ο ιστορικός Τίτος Λίβιος παρουσίασε τη διαδρομή της Ρώμης από την ίδρυσή της μέχρι περίπου το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Έννοιες, όπως ο <i>mos maiorum</i> (το ήθος των προγόνων), η <i>pietas</i> (η αίσθηση του καθήκοντος, η ευσέβεια), η <i>virtus</i> (η αρετή), οι παραδοσιακές δηλαδή ρωμαϊκές αξίες , κυριαρχούν στην ιστοριογραφία του.
Βιτρούβιος	Την ίδια εποχή στον χώρο της « επιστημονικής » λογοτεχνίας ο Βιτρούβιος με το σύγγραμμά του <i>Για την αρχιτεκτονική (De architectura)</i> αποδεικνύει τις προχωρημένες αρχιτεκτονικές γνώσεις της εποχής.

Σχετικές Ερωτήσεις

- Τι παρουσίασε και ποιες αξίες υπηρέτησε στο ιστορικό έργο του ο Τίτος Λίβιος;
- Μέχρι σε ποιο χρονικό σημείο φτάνει η εξιστόρηση του Τίτου Λίβιου;
- Τι σημαίνουν οι όροι *virtus*, *mos maiorum* και *pietas*;
- Τι αποδεικνύει και σε ποιον λογοτεχνικό χώρο το σύγγραμμα του Βιτρούβιου;

III. Μετακλασική εποχή (14 μ.Χ. – μέσα του 3ου αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

<p>Πολιτικά, κρατικά και κοινωνικά θέματα</p>	<p>Στην πολιτική ζωή, το κράτος και την κοινωνία: βρισκόμαστε στην περίοδο των αυτοκρατόρων και η δύναμη της Γερουσίας (Senatus) διαρκώς μειώνεται. Το ρωμαϊκό κράτος γνωρίζει τη μεγαλύτερη εδαφική εξάπλωση στις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα: εκτείνεται από τη Βρετανία ως τη Σαχάρα και από τον Ατλαντικό ως τον Δούναβη και τον Ευφράτη. Όμως, από τα τέλη του 2ου αι. μ.Χ. η Ρώμη δέχεται σημαντικές εξωτερικές πιέσεις που θα ενταθούν τον 3ο και τον 4ο αιώνα.</p>
<p>ρωμαϊκή αυτοκρατορία</p>	
<p>δικαίωμα πολίτη</p>	<p>Το 212 μ.Χ. αναγνωρίζεται το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε κάθε κάτοικο της τεράστιας αυτοκρατορίας.</p>
<p>εξάπλωση χριστιανισμού</p>	<p>Ο χριστιανισμός εξάπλώνεται και δημιουργεί προοδευτικά μια νέα πραγματικότητα.</p>
<p>Λογοτεχνική παραγωγή</p>	<p>Στα γράμματα: η λατινική γλώσσα και λογοτεχνία έχουν ωριμάσει. Οι λογοτέχνες της εποχής γνωρίζουν καλά και τις δύο κλασικές γλώσσες (Λατινικά και Ελληνικά).</p>
<p>κλασικισμός</p>	<p>Παρουσιάζεται το φαινόμενο του κλασικισμού, δηλαδή έντονη προσπάθεια απομίμησης της λογοτεχνίας της κλασικής περιόδου. Μάλιστα, πρότυπα πλέον δεν είναι μόνο οι Έλληνες κλασικοί αλλά και οι Ρωμαίοι (π.χ. Βεργίλιος, Κικέρων, κ.ά.).</p>
<p>αρχαϊσμός</p>	<p>Προς το τέλος της περιόδου εμφανίζεται και το φαινόμενο του αρχαϊσμού, δηλαδή στροφή του ενδιαφέροντος και προς τους προκλασικούς.</p>
<p>«επαρχιώτες» λογοτέχνες</p>	<p>Χαρακτηριστικό είναι, ακόμη, ότι τώρα οι λογοτέχνες προέρχονται συχνότερα από τις επαρχίες, ενώ στις προηγούμενες περιόδους οι συγγραφείς και οι ποιητές προέρχονταν κυρίως από την Ιταλία.</p>
<p>χριστιανοί λογοτέχνες</p>	<p>Οι εξελίξεις που σημειώνονται λόγω του χριστιανισμού επηρεάζουν και τη λογοτεχνική παραγωγή: εμφανίζονται οι πρώτοι χριστιανοί συγγραφείς.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιος είναι ο συσχετισμός των πολιτικών δυνάμεων στη Ρώμη μετά το 14 μ.Χ.;
- Τι συμβαίνει σχετικά με τα εδαφικά όρια του ρωμαϊκού κράτους από τις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα έως τον 4ο αιώνα μ.Χ.;
- Τι σήμανε το έτος 212 μ.Χ. για τους κατοίκους της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας;

- Σε ποιο επίπεδο βρίσκεται η λατινική γλώσσα και λογοτεχνία κατά τους τρεις πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες;
- Τι είναι το φαινόμενο του κλασικισμού;
- Πότε εμφανίζεται και τι αποτελεί ο αρχαϊσμός;
- Από πού προέρχονται ως επί το πλείστον οι λογοτέχνες της μετακλασικής εποχής και των προηγούμενων περιόδων;
- Ποιες εξελίξεις επηρεάζουν και τη λογοτεχνική παραγωγή;

Ποικιλία λογοτεχνικών ειδών

Στη διάρκεια της περιόδου καλλιεργείται μεγάλο εύρος λογοτεχνικών ειδών:	
Μελέτη γλώσσας και κλασικών κειμένων	Γραμματικοί εκπονούν πραγματείες για τη γλώσσα και Σχόλια για τα κλασικά κείμενα (π.χ. για την <i>Αινειάδα</i> ή τις ρωμαϊκές κωμωδίες).
Επιστημονική πραγματεία	Γράφονται επιστημονικές πραγματείες , όπως η « εγκυκλοπαίδεια » των επιστημών που συνέταξε ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος και αποτέλεσε το πρότυπο για ανάλογες μεταγενέστερες συνθέσεις.
Νομολογία	Καλλιεργείται η νομολογία , που θα αποτελέσει την πηγή της νομοθεσίας του Ιουστινιανού μερικούς αιώνες αργότερα, αλλά και γενικότερα τη βάση του σύγχρονου ευρωπαϊκού δικαίου .
Επική ποίηση	Οι επικοί ποιητές της περιόδου είτε μιμούνται είτε προσπαθούν να ανατρέψουν το πρότυπο του Βεργιλίου .
Ποικίλα είδη	Γράφονται επίσης: ιστορικά έργα υψηλού επιπέδου, βιογραφικά έργα , επιγράμματα και σάτιρες , επιστολές , μυθιστορήματα .
Έργα Σενέκα	Ο Σενέκας ο Νεότερος γράφει φιλοσοφικές πραγματείες στα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια. Η στωική φιλοσοφία του είχε ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό και παρουσίαζε ομοιότητες με τη χριστιανική διδασκαλία , γι' αυτό συγκέντρωσε μεγάλη συμπάθεια στους χριστιανικούς κύκλους.
φιλοσοφική πραγματεία	
τραγωδία	Ο Σενέκας συνέθεσε επίσης αρκετές τραγωδίες , επηρεασμένες κυρίως από τον Ευριπίδη (έγραψε π.χ. μια δική του Μήδεια). Με τη σειρά του ο ίδιος ο Σενέκας αποτελεί μια σημαντικότερη πηγή επιρροής για το μεταγενέστερο ευρωπαϊκό θέατρο : Ευρωπαίοι δραματουργοί συχνά, μάλιστα, γνώρισαν τον Ευριπίδη και τους Έλληνες τραγικούς όχι απευθείας από τα ελληνικά κείμενα, αλλά με τη διαμεσολάβηση του Σενέκα (π.χ. ο Ρακίνας).

<p>Μυθιστόρημα Πετρωνίου</p>	<p>Ο Πετρώνιος γράφει ένα εμβληματικό μυθιστόρημα τα Σατυρικά (Satyrical), όπου αφηγείται ποικίλες ερωτικές περιπέτειες με απροκάλυπτη σεξουαλικότητα. Αποτελεί σπουδαίο κεφάλαιο στην ιστορία της λογοτεχνίας, εμπνέοντας ακόμη και κινηματογραφιστές της εποχής μας (π.χ. τον Φελίνι).</p>
<p>Ανανέωση γραμματείας από χριστιανούς</p>	<p>Σημαντική εξέλιξη: εμφανίζονται χριστιανοί συγγραφείς, κυρίως στη βόρεια Αφρική. Ο χριστιανισμός δημιουργεί ένα νέο πλαίσιο του χριστιανισμού μέσα στο οποίο θα αναζωογονηθούν σταδιακά τα είδη της εθνικής γραμματείας.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποια λογοτεχνικά είδη καλλιεργούνται γενικότερα κατά τη μετακλασική εποχή;
- Σε ποια έργα επιδίδονται οι Γραμματικοί;
- Ποιο έργο συνέταξε ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος;
- Τι αποτέλεσε η νομολογία που καλλιεργείται κατά τη μετακλασική εποχή;
- Πώς αντιμετωπίζουν το πρότυπο του Βεργιλίου οι επικοί ποιητές της μετακλασικής εποχής;
- Ποια φιλοσοφία υπηρέτησε ο Σενέκας ο Νεότερος;
- Γιατί οι χριστιανικοί κύκλοι συμπαθούσαν τις πραγματείες του Σενέκα του Νεότερου;
- Από ποιον κυρίως επηρεάστηκε και ποιους επηρέασε ο Σενέκας ο Νεότερος ως τραγικός ποιητής;
- Τι γνώρισαν Ευρωπαίοι δραματουργοί με τη διαμεσολάβηση του Σενέκα του Νεότερου;
- Σε ποιους κατατάσσεται ο Ρακίνας;
- Τι είδους έργο συνέγραψε ο Πετρώνιος;
- Ποια είναι η καλλιτεχνική ιδιότητα του Φελίνι;
- Σε τι οφείλεται η σταδιακή αναζωογόνηση των ειδών της εθνικής γραμματείας;
- Πού κυρίως εμφανίζονται χριστιανοί συγγραφείς;

IV. Ύστερη Αρχαιότητα (μέσα του 3ου αι. μ.Χ. – 6ος αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

<p>Πολιτικά και κρατικά θέματα σταθερότητα υπό Μ. Κωνσταντίνου</p>	<p>Στην πολιτική ζωή και στο κράτος: διαδραματίζονται σοβαρές ιστορικές εξελίξεις. Βαρβαρικές επιδρομές προξενούν προβλήματα στα σύνορα. Η δυναστεία του Μ. Κωνσταντίνου εξασφαλίζει σταθερότητα. Ιδρύεται η Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη) το 330 μ.Χ.</p>
<p>διασάλευση ενότητας</p>	<p>Σημειώνονται μεταναστεύσεις λαών στην Ανατολή και τη Δύση. Διασαλεύεται η ενότητα του ρωμαϊκού κράτους. Το ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας παραμένει ισχυρό και ακμάζει, ενώ το δυτικό υποκύπτει στους βαρβάρους.</p>

εδραίωση χριστιανισμού	Ο χριστιανισμός αναγνωρίζεται ως επίσημη θρησκεία . Η Εκκλησία γίνεται ένα αναγνωρισμένο κέντρο εξουσίας .
Λογοτεχνική παραγωγή	Στα γράμματα: η σταθερότητα που εξασφαλίζει η δυναστεία του Μ. Κωνσταντίνου οδηγεί και σε άνθηση της λογοτεχνίας .
Θρησκευτική τάση	Λόγω του χριστιανισμού η λογοτεχνία αποκτά έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα .
μη Ιταλοί λογοτέχνες	Η οικουμενική διάσταση της αυτοκρατορίας αποτυπώνεται και στη λογοτεχνία. Οι συγγραφείς και ποιητές που γράφουν στα Λατινικά προέρχονται από περιοχές εκτός Ιταλίας : είναι κυρίως Ισπανοί, Γάλλοι, Αφρικανοί.
καλλιεργημένοι αναγνώστες	Η νέα κοινωνική πραγματικότητα δημιουργεί και ένα νέο αναγνωστικό κοινό : ένα πλήθος κρατικών λειτουργών, υπαλλήλων και επαγγελματιών διαθέτει κάποια καλλιέργεια .
ψυχαγωγικά είδη	Νέα είδη , συχνά με ψυχαγωγικό και ευχάριστο περιεχόμενο , κάνουν την εμφάνισή τους, π.χ. η ακροστιχίδα, το αίνιγμα κ.ά..
μεταβολές στη γλώσσα	Η λατινική γλώσσα , καθώς μιλιέται από όλο και ευρύτερα στρώματα εκτός Ιταλίας, απομακρύνεται από τη Λατινική των κλασικών χρόνων και παρουσιάζει μεταβολές που προαναγγέλλουν τις εξελίξεις των επόμενων αιώνων.

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποιες σοβαρές ιστορικές εξελίξεις διαδραματίζονται από τα μέσα του 3ου αιώνα μ.Χ. έως τον 6ο αιώνα μ.Χ.;
- Ποια είναι η αιτία των προβλημάτων στα σύνορα του ρωμαϊκού κράτους;
- Τι εξασφάλισε τη σταθερότητα στο ρωμαϊκό κράτος;
- Πότε ιδρύθηκε η Νέα Ρώμη;
- Πού σημειώθηκαν μεταναστεύσεις λαών και τι επέφεραν;
- Ποιο τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας υποκύπτει στους βαρβάρους;
- Ποιο τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας παραμένει ισχυρό και ακμάζει;
- Ποια εξέλιξη αναδεικνύει ένα νέο κέντρο εξουσίας;
- Τι οδήγησε και σε άνθηση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας;
- Ποιον χαρακτήρα αποκτά η ρωμαϊκή λογοτεχνία της ύστερης αρχαιότητας και γιατί;
- Πώς αποτυπώνεται η οικουμενική διάσταση της αυτοκρατορίας στη λογοτεχνία;
- Τι είναι κυρίως ως προς την καταγωγή τους οι λογοτέχνες που γράφουν στα Λατινικά;
- Τι είδους αναγνωστικό κοινό δημιουργείται κατά την ύστερη αρχαιότητα;
- Ποιο περιεχόμενο έχουν συχνά τα νεοεμφανιζόμενα είδη;
- Γιατί η λατινική γλώσσα της ύστερης αρχαιότητας διαφοροποιείται από τη Λατινική των κλασικών χρόνων;

Γραμματεία

Εθνική γραμματεία έργα Βοηθίου	Ο Βοήθιος συνέθεσε δικά του φιλοσοφικά έργα , επιπλέον όμως σχολίασε και μετέφρασε τον Αριστοτέλη στα Λατινικά : χάρη σε αυτόν μελέτησε την αριστοτελική φιλοσοφία η μεσαιωνική Δύση.
Χριστιανική γραμματεία	Τον 4ο αι. εμφανίζονται στη Δύση –όπως συνέβη και στην Ανατολή– τρεις ιεράρχες , που χαρακτηρίζονται « Πατέρες τής Εκκλησίας ». Με το έργο τους συνδέουν τον χριστιανισμό με τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και συζητούν σε βάθος θρησκευτικά ζητήματα :
Αμβρόσιος	Ο Αμβρόσιος, επίσκοπος Μεδιολάνων (Μιλάνου), γράφει τους Ύμνους .
Ιερώνυμος	Ο Ιερώνυμος μετέφρασε την Αγία Γραφή : η λεγόμενη Vulgata θεωρείται μέχρι σήμερα η μόνη έγκυρη λατινική απόδοση της Βίβλου.
Αυγουστίνος	Ο Αυγουστίνος με τα έργα του, π.χ. Πολιτεία του Θεού (De civitate Dei) , έγινε ένα από τα θεωρητικά θεμέλια του Μεσαίωνα, με τεράστια επίδραση και κατά τους Νεότερους Χρόνους στην ευρωπαϊκή σκέψη .

Σχετικές Ερωτήσεις

- Σε τι επιδόθηκε ο Βοήθιος;
- Τι μελέτησε η μεσαιωνική Δύση χάρη στον Βοήθιο;
- Σε ποιον αιώνα και πού εμφανίζονται ο Αμβρόσιος, ο Ιερώνυμος και ο Αυγουστίνος;
- Τι επιτελούν γενικότερα με το έργο τους οι λεγόμενοι «Πατέρες της Εκκλησίας»;
- Ποιο ήταν το εκκλησιαστικό αξίωμα του συγγραφέα των Ύμνων;
- Ποιο είναι το μεταφραστικό έργο του Ιερωνύμου και τι θεωρείται μέχρι σήμερα;
- Τι κατέστη ο Αυγουστίνος με τα έργα του;
- Πώς λέγεται η μόνη έγκυρη λατινική απόδοση της *Αγίας Γραφής*;
- Ποιος είναι ο πρωτότυπος τίτλος του έργου *Πολιτεία του Θεού*;

Επίλογος

Συνέχεια ρωμαϊκής λογοτεχνίας	Η ρωμαϊκή λογοτεχνία δεν τελειώνει τον 6ο αιώνα · συνεχίζεται στα χρόνια του Μεσαίωνα (6ος-13ος αι.) αλλά και κατά τη διάρκεια του Ουμανισμού και των Νεότερων Χρόνων (« νεο-λατινική γραμματεία »). Η παράδοση των κλασικών συγγραφέων, άλλωστε, δεν διακόπτεται ποτέ.
--------------------------------------	--

<p>Η Λατινική μετά τη διαμόρφωση ρωμανικών γλωσσών</p>	<p>Μετά τις βαρβαρικές επιδρομές και τη διείσδυση των γερμανικών γλωσσών, διαμορφώνονται σταδιακά οι ρωμανικές γλώσσες. Έτσι, η Λατινική της λογοτεχνίας γίνεται ακατανόητη για τον πολύ κόσμο. Παρέμεινε, όμως, για αιώνες η μόνη γραπτή γλώσσα, η γλώσσα με την οποία μεταδιδόταν η γνώση, γι' αυτό και συνδέθηκε με τα πανεπιστήμια και την επιστήμη διαχρονικά.</p>
<p>Παρακαταθήκη λατινικών κειμένων</p>	<p>Τα λατινικά κείμενα όλων των εποχών εξακολουθούν να διαβάζονται στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένα, επηρέασαν και επηρεάζουν τη νεότερη πνευματική παραγωγή και παραμένουν πάντοτε βασικός πόλος παιδείας και πολιτισμού.</p>

Σχετικές Ερωτήσεις

- Ποια πορεία ακολουθεί η ρωμαϊκή λογοτεχνία μετά τον 6ο αιώνα;
- Ποιων γεγονότων έπεται η σταδιακή διαμόρφωση των ρωμανικών γλωσσών;
- Γιατί η Λατινική της λογοτεχνίας γίνεται ακατανόητη για τον πολύ κόσμο;
- Γιατί η Λατινική συνδέθηκε με τα πανεπιστήμια και την επιστήμη διαχρονικά;
- Πώς λειτουργούν τα λατινικά κείμενα όλων των εποχών;

Συνοπτικοί Πίνακες

ΓΕΝΙΚΑ

Ελληνική και Λατινική

Ελληνική	κυρίαρχη στο ανατολικό τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.
Λατινική	κυρίαρχη στο δυτικό τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. επίσημη γλώσσα (της διοίκησης και των νόμων) στο σύνολο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.
Η ελληνική και η λατινική γλώσσα και λογοτεχνία συναποτελούν τα κλασικά γράμματα.	

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της Λατινικής

Διαστάσεις	Η Λατινική είναι	
Γλωσσικές	κυρίαρχη	κυρίως στην Κεντρική και Δυτική Ευρώπη , κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα και του Ουμανισμού ·
		γλώσσα της παιδείας , των τεχνών και των επιστημών ·
		«μητέρα» των ρωμανικών ή λατινογενών γλωσσών που μιλιούνται από σημαντικό τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού·
		πηγή πολλών λέξεων και των μη λατινογενών γλωσσών .
Θρησκευτική	επίσημη γλώσσα του καθολικισμού έως το 1965.	
Πολιτισμικές	πηγή πολλών σύγχρονων επιστημονικών όρων και εννοιών·	
	εφαπτήριο επινόησης λατινοπρεπών όρων σε διάφορα πεδία δραστηριότητας·	
	γλώσσα μεγάλου μέρους της παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής .	

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η λατινική γλώσσα

Γεωγραφική διάλεκτος	των κατοίκων της περιοχής του Λατίου (τρωινό Lazio).
Σχέσεις Ελληνικής και Λατινικής	μέλη της ινδοευρωπαϊκής γλωσσικής οικογένειας·
	επαφές Ελλήνων και Ρωμαίων από τον 8ο/7ο αι. π.Χ.·

Σχέσεις Ελληνικής και Λατινικής	ρωμαϊκή κατάκτηση του ελληνικού κόσμου από τον 2ο αι. π.Χ.·
	ελληνικής προέλευσης το λατινικό αλφάβητο.
Λατινικά κείμενα	αξιόλογα λογοτεχνικά έργα μετά το 240 π.Χ.

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Υπό την επίδραση της ελληνικής:	
Λίβιος Ανδρόνικος (περί το 240 π.Χ.)	λατινική απόδοση της <i>Οδύσσειας</i> του Ομήρου·
	διασκευή ελληνικών δραμάτων στα Λατινικά.

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Εποχές		Διάρκεια
Προκλασική ή αρχαϊκή εποχή		απαρχές έως περ. το 100 π.Χ.
Κλασική εποχή	<i>ρεπουμπλικανική περίοδος</i>	100 π.Χ. έως το 31 π.Χ.
	<i>αυγούστεια περίοδος</i>	31 π.Χ. έως το 14 μ.Χ.
Μετακλασική εποχή		14 μ.Χ. έως μέσα του 3ου αι. μ.Χ.
Ύστερη Αρχαιότητα		μέσα του 3ου αι. μ.Χ. έως τον 6ο αι. μ.Χ.

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Σχέση με ελληνική γλώσσα - λογοτεχνία	μεταφορά ελληνικών λέξεων στο λατινικό λεξιλόγιο·	
	γνώστες της ελληνικής και της λατινικής λογοτεχνίας και γλώσσας οι Ρωμαίοι λογοτέχνες.	
Πρότυπα Ρωμαίων λογοτεχνών	ελληνικά, προ των μετακλασικών χρόνων	δημιουργική πρόσληψη (<i>imitatio</i>) και ανταγωνισμός (<i>aemulatio</i>): Πλαύτος → ελληνική κωμωδία, Βεργίλιος → Όμηρος, Οράτιος → αρχαίοι Έλληνες λυρικοί, Σενέκας → αττική τραγωδία·
		μεταμόρφωση ελληνικών ειδών (διαφορά ρωμαϊκής ελεγείας από την ελληνική) και δημιουργία νέων ειδών (σάτιρα)·
	ρωμαϊκά, στους μετακλασικούς χρόνους	μίμηση και συναγωνισμός προς τους λογοτέχνες της κλασικής Ρώμης .

Χρονολογική εξέλιξη ειδών	διαφορετική από την ελληνική, λόγω της αξιοποίησης του συνόλου των ελληνικών έργων ανεξαρτήτως περιόδου.
Εξειδίκευση	προσήλωση του Ρωμαίου λογοτέχνη σε ένα ή λίγα είδη με στόχο την ποιότητα σε αισθητικό και τεχνικό επίπεδο.

Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

Προκλασική εποχή (απαρχές – περ. 100 π.Χ.)

Γραμματεία	Είδη - πρότυπα - περιεχόμενο	Λογοτέχνες
Ποίηση	Κωμωδία: επιρροή από ελληνιστική Νέα Κωμωδία (κυρίως από Μένανδρο), υποθέσεις ελληνικές.	Πλάυτος (3ος αι. π.Χ.), Τερέντιος (2ος αι. π.Χ.).
	Τραγωδία: επιρροή από ελληνική τραγωδία, υποθέσεις κυρίως από ελληνικούς μύθους (ιδίως τρωικής θεματολογίας) – γράφονται και τραγωδίες με καθαρά ρωμαϊκό ιστορικό περιεχόμενο.	
	Έπος: επιρροή από Όμηρο.	Λίβιος Ανδρόνικος (λατινική μετάφραση της <i>Οδύσσειας</i> σε σατούρνιο στίχο), Ένιος (<i>Χρονικά</i> - <i>Annales</i> , σε δακτυλικό εξάμετρο).
	Σάτιρα: νέο, ρωμαϊκό είδος με σκωπτικό περιεχόμενο.	
Πεζογραφία	Συγγραφή με εμμονή στα ρωμαϊκά ιδεώδη.	Κάτων ο Πρεσβύτερος (<i>Για τη γεωργία</i> – <i>De agricultura</i>).

Κλασική εποχή (περ. 100 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

Α. Η ρεπουμπλικανική περίοδος ή οι χρόνοι του Κικέρωνα (100 - 31 π.Χ.)

Γραμματεία	Λογοτέχνες	Είδη, έργα - περιεχόμενο
Πεζογραφία	Κικέρων (πολιτικός και ρήτορας)	ρητορικοί (πολιτικοί και δικανικοί) λόγοι , θεωρητικά κείμενα για τη ρητορική, φιλοσοφικοί διάλογοι .
	Ιούλιος Καίσαρ (στρατηγός και πολιτικός)	απομνημονεύματα (στρατιωτικά).

Γραμματεία	Λογοτέχνες	Είδη, έργα - περιεχόμενο
Πεζογραφία	Σαλλούστιος Κρίσπος (ιστορικός)·	ιστορική μονογραφία.
Ποίηση	Κάτουλλος («νεωτερικός» λυρικός ποιητής)·	παθιασμένα ερωτικά ποιήματα (λογοτεχνική περσόνα η «Λεσβία»).
	Λουκρήτιος (επικός ποιητής)·	φιλοσοφικό έπος με επικούρειες ιδέες: <i>Για τη φύση των πραγμάτων</i> – <i>De rerum natura</i> .

B. Οι Αυγούστειοι χρόνοι (31 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

Γραμματεία	Λογοτέχνες	Είδη, έργα - περιεχόμενο
Ποίηση	Βεργίλιος (επικός ποιητής)·	Αινειάδα , το εθνικό έπος των Ρωμαίων (συνδυασμός στοιχείων τής <i>Ιλιάδας</i> και τής <i>Οδύσσειας</i>).
	Οράτιος (λυρικός ποιητής)·	Ωδές - <i>Carmina</i> (με πρότυπο Έλληνας λυρικούς), σάτιρα, ποιητικές επιστολές.
	Τριάδα ελεγειακών: Τίβουλλος, Προπέρτιος, Οβίδιος («νεωτεροί»)·	ρωμαϊκή ελεγεία με περιεχόμενο κυρίως ερωτικό.
	Οβίδιος (ελεγειακός και επικός ποιητής)·	το έπος Μεταμορφώσεις - <i>Metamorphoses</i> (μια μυθολογική «αντι-Αινειάδα»).
Πεζογραφία	Τίτος Λίβιος (ιστορικός)·	Ιστορία της Ρώμης από την ίδρυση της ως περ. το τέλος του 1ου αι. π.Χ.
	Βιτρούβιος (στον χώρο τής «επιστημονικής λογοτεχνίας»)·	Για την αρχιτεκτονική – <i>De architectura</i> .

Μετακλασική εποχή (14 μ.Χ. – μέσα του 3ου αι. μ.Χ.)

Ποικιλία λογοτεχνικών ειδών

Συγγραφείς	Είδη, έργα - περιεχόμενο
Γραμματικοί	σχόλια για τα κλασικά κείμενα·
	πραγματείες για τη γλώσσα.
Πλίνιος ο Πρεσβύτερος	επιστημονική πραγματεία: « εγκυκλοπαίδεια » επιστημών.

Συγγραφείς	Είδη, έργα - περιεχόμενο
Σενέκας ο Νεότερος	φιλοσοφικές πραγματείες με στωικές ιδέες
	τραγωδίες με επιρροή κυρίως από τον Ευριπίδη: π.χ. <i>Μήδεια</i> .
Επικοί ποιητές	έπη μίμησης ή αμφισβήτησης του προτύπου του Βεργιλίου.
Πετρώνιος	το μυθιστόρημα <i>Σατυρικά</i> - <i>Satyrica</i> (ερωτικές περιπέτειες).
Χριστιανοί συγγραφείς	σταδιακή ανανέωση των ειδών της εθνικής γραμματείας.

Άλλα είδη					
Επιγράμματα	Σάτιρες	Νομολογία	Ιστοριογραφία	Βιογραφίες	Επιστολογραφία

Ύστερη Αρχαιότητα (μέσα του 3ου αι. μ.Χ. – 6ος αι. μ.Χ.)

Γραμματεία	Συγγραφείς	Έργα
Εθνική	Βοήθιος	φιλοσοφικά έργα σχολιασμός και μετάφραση έργων του Αριστοτέλη.
Χριστιανική	Αμβρόσιος	Ύμνοι.
	Ιερόνυμος	<i>Vulgata</i> : λατινική μετάφραση της Αγίας Γραφής.
	Αυγουστίνος	<i>Πολιτεία του Θεού</i> – <i>De civitate Dei</i> .

Ερωτήσεις Κλειστού Τύπου στο Περιεχόμενο της Εισαγωγής του Σχολικού Βιβλίου

Α. ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΤΗΤΑΣ ΘΕΣΕΩΝ

Να χαρακτηρίσετε με τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου.

ΓΕΝΙΚΑ

Ελληνική και Λατινική

1. Κυρίαρχες γλώσσες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ήταν η Ελληνική και η Λατινική.
2. Η Ελληνική επικρατούσε σαφώς στο δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας.
3. Επίσημη γλώσσα του ρωμαϊκού κράτους ήταν η Λατινική.
4. Μετά την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης η Ελληνική παρέμενε η γλώσσα της διοίκησης και των νόμων.
5. Το λεγόμενο «Βυζάντιο» ήταν το ανατολικό τμήμα του ρωμαϊκού κράτους.
6. Το εθνικό ουσιαστικό «Ρωμιός» έφτασε να σημαίνει τον χριστιανό ή τον Έλληνα.
7. Μέχρι την άλωσή της η Πόλη δεν έπαψε ποτέ να αποκαλείται «Νέα Ρώμη».
8. Ο βυζαντινός αυτοκράτορας ονομαζόταν «βασιλεύς των Λατίνων».
9. Το λεγόμενο «Βυζάντιο» διατήρησε συνείδηση των δεσμών του με τη Ρώμη για αιώνες μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης.
10. Η ελληνική και η λατινική γλώσσα και λογοτεχνία έχουν ανθρωπιστικό ιδεολογικό περιεχόμενο.

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της Λατινικής

11. Η σφραγίδα της Λατινικής αποτυπώθηκε κυρίως στη Βόρεια και Ανατολική Ευρώπη.
12. Η Λατινική ήταν η γλώσσα της παιδείας, των γραμμάτων και των τεχνών, καθώς και των επιστημών και των πανεπιστημίων μέχρι να εμφανιστούν οι «εθνικές» γλώσσες στη λογοτεχνία.
13. Μετά τον 10ο αιώνα εμφανίστηκαν οι «εθνικές» γλώσσες στη λογοτεχνία.
14. Απευθείας απόγονοι της δημόδους Λατινικής είναι οι αγγλοσαξονικές γλώσσες, τα Αγγλικά και τα Γερμανικά.
15. Η Ιταλική, η Γαλλική, η Ισπανική και η Πορτογαλική είναι ρωμανικές γλώσσες.
16. Οι μη λατινογενείς γλώσσες εμπεριέχουν πάρα πολλές λέξεις λατινικής προέλευσης.
17. Μετά την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία πολλοί λαοί της Αμερικής, της Αφρικής και της Ασίας μιλούν ρωμανικές γλώσσες.
18. Ο καθολικισμός είχε ως το 1975 επίσημη γλώσσα τη Λατινική.

19. Μέχρι περίπου το τέλος του 18ου αιώνα η Λατινική υπήρξε σχεδόν η αποκλειστική γλώσσα των πανεπιστημίων και της επιστήμης.
20. Ως όροι της ψυχολογίας χρησιμοποιούνται οι φράσεις *tabula rasa* και *alter ego*.
21. Οι λέξεις *moratorium* και *mea culpa* χρησιμοποιούνται ως όροι της φιλοσοφίας.
22. Ως όροι της πολιτικής χρησιμοποιούνται οι φράσεις *cogito ergo sum* και *carpe diem*.
23. Στη διαφήμιση και στο εμπόριο επινοούνται λατινοπρεπείς όροι.
24. Κατά τον Μεσαίωνα συντέθηκε στη Λατινική ένα μικρό τμήμα της παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής.
25. Τα λατινικά γράμματα αναδεικνύονται σε συστατικό στοιχείο του ανθρώπινου πολιτισμού χάρη στην υψηλή ποιότητα, τη μεγάλη διάρκεια και την παγκοσμιότητα της επίδρασής τους.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η λατινική γλώσσα

26. Τα Ελληνικά ανήκουν στην ινδοευρωπαϊκή γλωσσική οικογένεια, όπως και τα Λατινικά.
27. Η Λατινική ήταν η διάλεκτος των κατοίκων της Κάτω Ιταλίας.
28. Έλληνες και Ρωμαίοι είχαν επαφές ήδη από την εποχή του ελληνικού αποικισμού στη Βόρεια Ιταλία.
29. Τον 2ο π.Χ. αιώνα κ.ε. ο ελληνικός κόσμος κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους.
30. Το σημερινό λατινικό αλφάβητο είναι ελληνικής προέλευσης.
31. Οι Ρωμαίοι γνώρισαν μια παραλλαγή ελληνικού αλφαβήτου από την ελληνική αποικία του Λατίου.
32. Κατά τον 4ο αιώνα π.Χ. παράγονται αξιόλογα λογοτεχνικά κείμενα.

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

33. Ο Λίβιος Ανδρόνικος ήταν Έλληνας από τον Τάραντα της Νότιας Ιταλίας.
34. Το 340 π.Χ. ο Λίβιος Ανδρόνικος ανεβάζει στη Ρώμη θεατρικές παραστάσεις με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα Λατινικά.
35. Ο Λίβιος Ανδρόνικος απέδωσε στα Λατινικά την *Ιλιάδα* του Ομήρου.
36. Ο Όμηρος και το ελληνικό δράμα βρίσκονται στις ρίζες της ρωμαϊκής γραμματείας.
37. Η συγγραφική παραγωγή των Ελλήνων ήταν συνδεδεμένη με ρωμαϊκά πρότυπα.

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

38. Οι εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας είναι τέσσερις.
39. Από τις απαρχές μέχρι περίπου το 100 μ.Χ. είναι η αρχαϊκή εποχή της ρωμαϊκής λογοτεχνίας.
40. Ο χρόνος θανάτου του Αυγούστου είναι το χρονικό όριο μεταξύ κλασικής και μετακλασικής εποχής.

- 41. Από το 100 π.Χ. έως το 14 μ.Χ. διαρκεί η κλασική εποχή.
- 42. Από το 31 π.Χ. έως το 14 μ.Χ. διαρκεί η ρεπουμπλικανική περίοδος.
- 43. Πρώτη περίοδος της κλασικής εποχής είναι η αυγούστεια.
- 44. Από το 14 μ.Χ. ως τα μέσα του 3ου αιώνα μ.Χ. είναι η μετακλασική εποχή.
- 45. Από τα μέσα του 3ου αιώνα μ.Χ. μέχρι τον 7ο αιώνα μ.Χ. είναι η ύστερη αρχαιότητα.

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

- 46. Ο Πλάυτος και ο Βοήθιος γνωρίζουν τη λατινική και την ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία.
- 47. Η αττική τραγωδία είναι το πρότυπο του Πλαύτου.
- 48. Ο Οράτιος εμπνέεται από τους αρχαϊκούς Έλληνες λυρικούς.
- 49. Η ελληνική κωμωδία εμπνέει τον Σενέκα.
- 50. Ο Βεργίλιος εμπνέεται από τον Όμηρο.
- 51. Μέσω της δημιουργικής πρόσληψης και του ανταγωνισμού οι Ρωμαίοι προσεγγίζουν τα ελληνικά πρότυπα.
- 52. *Aemulatio* σημαίνει δημιουργική πρόσληψη.
- 53. Στους μετακλασικούς χρόνους οι Ρωμαίοι μιμούνται και συναγωνίζονται κυρίως τους μεγάλους λογοτέχνες της κλασικής Αθήνας.
- 54. Στα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ. αρχίζει η ρωμαϊκή λογοτεχνική παραγωγή.
- 55. Οι Ρωμαίοι επηρεάζονται από τους Έλληνες ακολουθώντας τη χρονολογική εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας.
- 56. Η ρωμαϊκή λογοτεχνία έχει διαφορετική χρονολογική εξέλιξη των ειδών από την ελληνική.
- 57. Η κωμωδία είναι το τελευταίο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη, ενώ στην Ελλάδα ήταν το πρώτο.
- 58. Τα ρωμαϊκά έπη ήταν τα πρώτα σημαντικά λογοτεχνικά κείμενα στη Ρώμη.
- 59. Οι Ρωμαίοι συχνά μεταμορφώνουν τα ελληνικά είδη.
- 60. Η ελεγεία είναι ένα σχεδόν καθαρά ρωμαϊκό είδος.
- 61. Η ρωμαϊκή σάτιρα απέχει πάρα πολύ από την ελληνική σάτιρα.
- 62. Η τελειοποιημένη τεχνική και η αισθητική ποιότητα ενδιαφέρουν πολύ κάθε Ρωμαίο λογοτέχνη στο είδος που θεραπεύει.

Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

I. Προκλασική εποχή (απαρχές – περ. 100 π.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

- 63. Οι ελληνικοί θεοί έχουν ενταχθεί στο ρωμαϊκό θρησκευτικό σύστημα.
- 64. Μορφωμένοι Ρωμαίοι μυούν τους Έλληνες στη λατινική γλώσσα και λογοτεχνία.
- 65. Ελληνικά έργα τέχνης μεταφέρονται στη Ρώμη.

- 66. Ο Κάτων γοητεύεται από την ελληνική «μόδα».
- 67. Τα ανατολικά και ελληνικά έθιμα απομακρύνουν τους Ρωμαίους από τα παραδοσιακά λιτά ήθη τους.
- 68. Η Ρώμη ισοπεδώνει την Καρχηδόνα το 246 π.Χ. και απομένει η μόνη κυρίαρχη στη Μεσόγειο.
- 69. Κατά την προκλασική εποχή το ρωμαϊκό πολίτευμα ήταν ένα είδος «απολυταρχίας».
- 70. Οι Γράκχοι ενισχύουν τις κοινωνικές ανισότητες.
- 71. Για αρκετές δεκαετίες και μετά το 100 π.Χ. θα συνεχιστούν οι εμφύλιες συρράξεις των Ρωμαίων.
- 72. Κατά την προκλασική εποχή οι Ρωμαίοι έχουν ήδη δημιουργήσει ώριμη λογοτεχνία.

Λογοτεχνικά είδη

- 73. Οι Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι επηρεάζονται περισσότερο από την αττική κωμωδία του 5ου-4ου αιώνα π.Χ. και τον Αριστοφάνη.
- 74. Η λεγόμενη Νέα Κωμωδία της ελληνιστικής περιόδου, κυρίως ο Μένανδρος, ασκεί τη μεγαλύτερη επίδραση στο πρώτο λογοτεχνικό είδος που ωριμάζει στη Ρώμη.
- 75. Τα έργα των προκλασικών Ρωμαίων κωμωδιογράφων έχουν κατά κανόνα υποθέσεις ελληνικές.
- 76. Η επίδραση του Πλάτου και του Τερεντίου είναι εμφανής στις ιταλικές κωμωδίες του Μολιέρου.
- 77. Οι δύο πιο γνωστοί Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι της προκλασικής εποχής είναι ο Πετράρχης και ο Θερβάντες.
- 78. Η ρωμαϊκή κωμωδία επέδρασε σε μεγάλους διανοούμενους και λογοτέχνες, όπως ο Γκαίτε και ο Σαίξπηρ.
- 79. Κατά την προκλασική εποχή γράφονται κυρίως τραγωδίες με θέματα καθαρά ρωμαϊκού ιστορικού περιεχομένου.
- 80. Οι προκλασικοί Ρωμαίοι τραγωδοί προτιμούν ιδιαίτερα την τρωική θεματολογία.
- 81. Κατά τον εθνικό ρωμαϊκό μύθο, γενάρχη της Ρώμης ήταν ο Τρώας Ρωμύλος.
- 82. Ο Έλληνας Λίβιος Ανδρόνικος απέδωσε στα Λατινικά την *Οδύσσεια* σε δακτυλικό εξάμετρο στίχο.
- 83. Οι Ρωμαίοι θεωρούσαν το ιστορικό έπος του Εννίου ως το «εθνικό» τους έπος μέχρι τη σύνθεση της *Αινειάδας* του Βεργιλίου.
- 84. Ο Λίβιος Ανδρόνικος βλέπει τον εαυτό του ως δεύτερο Όμηρο.
- 85. Ο Έννιος συνθέτει το ιστορικό έπος *Annales* σε σατούρνιο στίχο, ένα ιταλικό μέτρο.
- 86. Ο δακτυλικός εξάμετρος στίχος είναι το μέτρο των ομηρικών επών.
- 87. Η σάτιρα είναι ένα νέο, καθαρά ρωμαϊκό είδος, με το οποίο σχολιάζονται σκωπτικά επιφανείς Έλληνες, πολιτικοί ή λογοτέχνες, αλλά και άσημα πρόσωπα.
- 88. Ο συγγραφέας του αρχαιότερου πεζού λατινικού έργου ήταν παθιασμένος με τα πατροπαράδοτα ρωμαϊκά ιδεώδη και καχύποπτος απέναντι στις ξένες επιρροές.

89. Το έργο του Κάτωνα *De agricultura* παρουσιάζει τη ζωή του Ιουλίου Καίσαρα και περιέχει συμβουλές οργάνωσης του κράτους.

II. Κλασική εποχή (περ. 100 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

90. Οι δύο παρατάξεις της Γερουσίας ήταν οι *optimates* και οι *populares*.
91. Στο πρώτο μισό του 1ου αιώνα π.Χ. το εσωτερικό του ρωμαϊκού κράτους ταραζείται από εμφύλιες συρράξεις, προγραφές και δολοφονίες.
92. Το 44 μ.Χ. έγινε η δολοφονία του Ιουλίου Καίσαρα.
93. Ο Ιούλιος Καίσαρ ήταν υιοθετημένος γιος του Οκταβιανού.
94. Το 31 π.Χ. θα κλείσει ο κύκλος των εμφυλίων στο Άκτιο, στον Αμβρακικό κόλπο.
95. Ο Οκταβιανός και οι Μάρκος Αντώνιος ήταν πολιτικοί αντίπαλοι.
96. Η βασίλισσα του ελληνιστικού κράτους της Αιγύπτου, η Κλεοπάτρα, ήταν σύμμαχος του Οκταβιανού.
97. Μετά την επικράτηση του Οκταβιανού, η απολυταρχία της Ρώμης μετασχηματίζεται σταδιακά σε «αριστοκρατική δημοκρατία».
98. Το παραδοσιακό πολίτευμα της *res publica* ήταν αριστοκρατικό στην ουσία του.
99. Με την κυριαρχία του νικητή των εμφυλίων Οκταβιανού καταργείται η Γερουσία.
100. Ο τίτλος «Αύγουστος» συνοδεύει κάθε αυτοκράτορα στη Ρώμη και αργότερα στη Νέα Ρώμη.
101. Η λεγόμενη «*rex Romana*» θα διαρκέσει περίπου τρεις αιώνες και γενικά θα φέρει ευημερία στην ανθρωπότητα.
102. Η λογοτεχνία της αυγούστειας περιόδου διαπερνάται από την αντίληψη ότι η Ρώμη διαθέτει προοπτικές αιώνιας κυριαρχίας.
103. Κατά τον 1ο αιώνα π.Χ. αυξάνεται η εισχώρηση νέων ηθών, παρατηρείται απομάκρυνση από τον πατροπαράδοτο λιτό ρωμαϊκό βίο και μειώνονται οι γεννήσεις.
104. Ο Αύγουστος επιτυγχάνει να επαναφέρει τις παραδοσιακές ρωμαϊκές αξίες και να ενισχύσει τη θρησκεία και την οικογένεια.
105. Με την ανακαίνιση παλιών ιερών και την ανοικοδόμηση νέων ναών η Ρώμη γίνεται μια εντυπωσιακή «πόλη του μαρμάρου».
106. Τα ρωμαϊκά λογοτεχνικά είδη παίρνουν νέα ζωή από την ελληνική πρόσληψη και μεταμορφώνονται.
107. Ο Κικέρων συναγωνίζεται τον Θεόκριτο και τον Όμηρο, ο Οράτιος τους Έλληνες ρήτορες και φιλοσόφους, ο Βεργίλιος την αιολική ποίηση.
108. Τα ρωμαϊκά λογοτεχνικά έργα του 1ου αιώνα π.Χ. παρουσιάζουν αισθητική τελειότητα στη μορφή και διακρίνονται από ιδεολογική ωριμότητα στο περιεχόμενο.
109. Στην περίοδο του Αυγούστου ακμάζει κυρίως η πεζογραφία.
110. Στους χρόνους του Κικέρωνα ανθεί κυρίως η ποίηση.

A. Η ρεπουμπλικανική περίοδος ή οι χρόνοι του Κικέρωνα (100 - 31 π.Χ.)

111. Ο Κικέρων έγραψε θεωρητικά κείμενα για τη ρητορική τέχνη.
112. Ο Ιούλιος Καίσαρ ήταν ένας σημαντικός πολιτικός της εποχής του και ένας από τους μεγαλύτερους ρήτορες της αρχαιότητας.
113. Ο Σαλλούστιος Κρίσπος συνέθεσε φιλοσοφικούς διαλόγους επηρεασμένος από τον Πλάτωνα και άλλα φιλοσοφικά ρεύματα.
114. Ο στρατηγός Ιούλιος Καίσαρ έγραψε ένα είδος στρατιωτικών απομνημονευμάτων σε λιτή γλώσσα.
115. Η ποιότητα του λόγου και ο πλούτος των ιδεών του Σαλλουστίου Κρίσπου τον καθιέρωσαν ανάμεσα στους μεγάλους της παγκόσμιας λογοτεχνίας.
116. Ο Σαλλούστιος Κρίσπος ήταν θαυμαστής του Θουκυδίδη.
117. Ο Κικέρων έγραψε πάνω από εκατό πολιτικούς και δικανικούς λόγους.
118. Ο Ιούλιος Καίσαρ ήταν ο πρώτος σπουδαίος Ρωμαίος ιστορικός.
119. Ο Κικέρων είναι πιο γνωστός ως στρατηγός και πολιτικός.
120. Η ιστορική μονογραφία είναι πραγματεία που εξετάζει ολόπλευρα ένα θέμα περιορισμένης έκτασης και ενδιαφέροντος.
121. Ο αλεξανδρινός Καλλίμαχος και η ελληνιστική ποίηση επηρέασαν τους «νεωτερικούς».
122. Τα ποιήματα των «νεωτερικών» είναι συνήθως εκτενή και πάρα πολύ προσεγμένα στη μορφή.
123. Οι «νεωτερικοί» στρέφονται στα μεγάλα παραδοσιακά θέματα του έπους.
124. Τα ηρωικά κατορθώματα και ο πόλεμος εντάσσονται στα παραδοσιακά θέματα του έπους.
125. Το πρώτο «μοντερνιστικό» κίνημα της ρωμαϊκής λογοτεχνίας εστιάζει σε προσωπικά θέματα, όπως ο έρωτας.
126. Ο Λουκρήτιος είναι ο πιο γνωστός εκπρόσωπος των «νεωτερικών».
127. Ο λυρικός ποιητής Κάτουλλος είναι ο πρώτος «ρομαντικός» ποιητής της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας.
128. Το έργο του Λουκρητίου *De rerum natura* είναι ηρωικό έπος.
129. Ο Κάτουλλος μεταφέρει την επικούρεια φιλοσοφία σε σίχους.
130. Η λογοτεχνική περσόνα των ποιημάτων του Κάτουλλου έχει το ψευδώνυμο «Λεσβία».
131. Στο έπος του ο Λουκρήτιος μάχεται τη δεισιδαιμονία και επιχειρεί να απαλλάξει τον άνθρωπο από τον φόβο του θανάτου.

B. Οι Αυγούστειοι χρόνοι (31 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

132. Ο Τίβουλλος είναι ο ποιητής της *Αινειάδας*.
133. Η *Αινειάδα* συνδυάζει στοιχεία της *Ιλιάδας* και της *Οδύσσειας*.
134. Ο ιδρυτής της «αιώνιας πόλης» Ρωμύλος ήταν απόγονος του Τρώα Αινεία.
135. Ο Αύγουστος είναι αυτός που δίνει την τελική μορφή στον ιδρυτικό μύθο της Ρώμης.
136. Το εθνικό έπος των Ρωμαίων αιτιολογεί το ρωμαϊκό *imperium*.

137. Θέμα της *Ιλιάδας* είναι η αναχώρηση του Αινεία από την Τροία, οι περιπλανήσεις του και η εγκατάστασή του στο Λάτιο.
138. Ο Βεργίλιος αποτέλεσε πρότυπο του Σίλλερ, του Πετράρχη, του Δάντη και του Αυγουστίνου.
139. Ο πιο σημαντικός λυρικός ποιητής των αυγούστειων χρόνων είναι ο Οβίδιος.
140. Ο Οράτιος μετέφερε το αιολικό μέλος στη Ρώμη.
141. Η σάτιρα του Ορατίου έχει ως πρότυπο τους Έλληνες λυρικούς.
142. Ο Οράτιος επιδίδεται και στο είδος της ποιητικής επιστολής υπό τον τίτλο *Carmina*.
143. Το κίνημα των «νεωτερικών» επηρέασε τους τρεις κορυφαίους Ρωμαίους ελεγειακούς.
144. Ο Οβίδιος, ο Τίβουλλος και ο Προπέρτιος ενδιαφέρονται για τη μορφική τελειότητα των έργων τους.
145. Ο Οράτιος και ο Βεργίλιος ήταν ελεγειακοί ποιητές.
146. Η ανανεωμένη ρωμαϊκή ελεγεία είχε ποικιλία θεμάτων (ήταν πολεμική, πολιτική, φιλοσοφική κ.ο.κ.).
147. Οι Ρωμαίοι ελεγειακοί συνδέουν τον έρωτα άμεσα με την ερωτική ποίηση και με συζητήσεις για την αξία των ποιητικών ειδών.
148. Ο Οβίδιος γράφει ελεγειακή και επική ποίηση.
149. Το επικό ποίημα *Metamorphoses* περιλαμβάνει 350 περίπου μύθους, κυρίως ρωμαϊκής προέλευσης.
150. Οι μύθοι της «αντι-Αινειάδας» του Οβιδίου περιέχουν κάποιο στοιχείο μεταμόρφωσης.
151. Από την ελληνική μυθολογία η Ευρώπη γνώρισε τη θαυμαστή μυθολογική «εγκυκλοπαίδεια» των οβιδιακών *Μεταμορφώσεων*.
152. Ο Τίτος Λίβιος με το σύγγραμμά του *De architectura* αποδεικνύει τις προχωρημένες αρχιτεκτονικές γνώσεις της εποχής του.
153. Ο Βιτρούβιος στρέφεται στον χώρο της «επιστημονικής» λογοτεχνίας.
154. Στην ιστοριογραφία του Τίτου Λίβιου κυριαρχούν οι παραδοσιακές ρωμαϊκές αξίες.
155. Ο Βιτρούβιος παρουσίασε τη διαδρομή της Ρώμης από την ίδρυσή της μέχρι περίπου το τέλος του 1ου αιώνα π.Χ..
156. Η *virtus* είναι η αίσθηση του καθήκοντος, η ευσέβεια.
157. Ο όρος *mos maiorum* σημαίνει το ήθος των προγόνων.
158. Η *pietas* είναι η αρετή.

III. Μετακλασική εποχή (14 μ.Χ. – μέσα του 3ου αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

159. Στην περίοδο των αυτοκρατόρων διαρκώς μειώνεται η δύναμη της Γερουσίας.
160. Το ρωμαϊκό κράτος γνωρίζει τη μεγαλύτερη εδαφική εξάπλωση στις αρχές του 1ου μ.Χ. αιώνα.

- 161. Από τα τέλη του 2ου αιώνα μ.Χ. η Ρώμη δέχεται σημαντικές εξωτερικές πιέσεις.
- 162. Το 312 μ.Χ. αναγνωρίζεται το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε κάθε κάτοικο της αυτοκρατορίας.
- 163. Η εξάπλωση του χριστιανισμού δημιουργεί προοδευτικά μια νέα πραγματικότητα στο ρωμαϊκό κράτος.
- 164. Το φαινόμενο του κλασικισμού είναι η στροφή του ενδιαφέροντος και προς τους προκλασικούς.
- 165. Στα μέσα του 3ου αιώνα μ.Χ. εμφανίζεται ο αρχαϊσμός, δηλαδή η έντονη προσπάθεια απομίμησης της λογοτεχνίας της κλασικής περιόδου.
- 166. Στα πρότυπα της μετακλασικής ρωμαϊκής λογοτεχνίας περιλαμβάνονται ο Κικέρων και ο Βεργίλιος.
- 167. Στη μετακλασική εποχή, οι συγγραφείς και οι ποιητές προέρχονται κυρίως από την Ιταλία.
- 168. Οι εξελίξεις που σημειώνονται λόγω του αρχαϊσμού επηρεάζουν και τη λογοτεχνική παραγωγή: εμφανίζονται οι πρώτοι χριστιανοί συγγραφείς.

Ποικιλία λογοτεχνικών ειδών

- 169. Ρωμαίοι Γραμματικοί εκπονούν *Σχόλια* για την *Αινειάδα* και τις ρωμαϊκές κωμωδίες.
- 170. Ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος συνέταξε την «εγκυκλοπαίδεια» των επιστημών.
- 171. Ο Σενέκας ο Νεότερος γράφει πραγματείες για τη γλώσσα στα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια.
- 172. Πηγή της νομοθεσίας του Ιουστινιανού και βάση του σύγχρονου ευρωπαϊκού δικαίου είναι η νομολογία που καλλιεργείται κατά τη μετακλασική εποχή.
- 173. Οι Ρωμαίοι επικοί ποιητές της μετακλασικής εποχής είτε μιμούνται είτε προσπαθούν να ανατρέψουν το πρότυπο του Ομήρου.
- 174. Στους δύο πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες γράφονται στη Λατινική μυθιστορήματα, επιγράμματα και σάτιρες, επιστολές και βιογραφικά έργα υψηλού επιπέδου.
- 175. Η στωική φιλοσοφία του Σενέκα του Νεότερου συγκέντρωσε μεγάλη συμπάθεια στους χριστιανικούς κύκλους, επειδή είχε ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό και παρουσίαζε ομοιότητες με τη χριστιανική διδασκαλία.
- 176. Ο Σενέκας ο Νεότερος συνέθεσε τραγωδίες επηρεασμένες κυρίως από τον Σοφοκλή.
- 177. Ο Ρακίνας γνώρισε τον Ευριπίδη και τους Έλληνες τραγικούς με τη διαμεσολάβηση του Σενέκα.
- 178. Το μυθιστόρημα του Πετρωνίου *Satyrice* ενέπνευσε τον κινηματογραφιστή της εποχής μας Φελίνι.
- 179. Στα βιογραφικά έργα τους οι Ρωμαίοι της μετακλασικής εποχής αφηγούνται ποικίλες ερωτικές περιπέτειες με απροκάλυπτη σεξουαλικότητα.
- 180. Μέσα στο νέο πλαίσιο του χριστιανισμού αναζωογονούνται σταδιακά τα είδη της εθνικής γραμματείας.

181. Κατά τη μετακλασική εποχή, εμφανίζονται χριστιανοί συγγραφείς κυρίως στη Νότια Αφρική.

IV. Ύστερη Αρχαιότητα (μέσα του 3ου αι. μ.Χ. – 6ος αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

182. Από τα μέσα του 3ου αιώνα μ.Χ. βαρβαρικές επιδρομές προξενούν προβλήματα στα σύνορα του ρωμαϊκού κράτους.
183. Το 333 μ.Χ. ιδρύεται η Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη).
184. Κατά την ύστερη αρχαιότητα, το δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας παραμένει ισχυρό και ακμάζει, ενώ το ανατολικό υποκύπτει στους βαρβάρους.
185. Με την αναγνώριση του χριστιανισμού ως επίσημη θρησκεία η Εκκλησία γίνεται επίσημο κέντρο εξουσίας και η λογοτεχνία αποκτά έντονο θρησκευτικό χαρακτήρα.
186. Κατά την ύστερη αρχαιότητα η διασάλευση της ενότητας του ρωμαϊκού κράτους οδηγεί και σε άνθηση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας.
187. Μετά την ίδρυση της Νέας Ρώμης οι συγγραφείς και οι ποιητές που γράφουν στα Λατινικά είναι κυρίως Αφρικανοί, Γάλλοι, Ισπανοί.
188. Η δυναστεία του Μ. Κωνσταντίνου εξασφαλίζει σταθερότητα.
189. Κατά την ύστερη αρχαιότητα, οι κρατικοί λειτουργοί, οι υπάλληλοι και οι επαγγελματίες με κάποια καλλιέργεια προέρχονται από περιοχές εκτός Ιταλίας.
190. Το αίνιγμα και η ακροστιχίδα είναι νέα είδη συχνά με ψυχαγωγικό και ευχάριστο περιεχόμενο.
191. Στην ύστερη αρχαιότητα, η λατινική γλώσσα απομακρύνεται από τη Λατινική των κλασικών χρόνων, επειδή μιλιέται από όλο και ευρύτερα στρώματα εκτός Ιταλίας.

Γραμματεία

192. Χάρη στον Βοήθιο μελέτησε την πλατωνική φιλοσοφία η μεσαιωνική Δύση.
193. Ο Αυγουστίνος, ο Αμβρόσιος και ο Ιερώνυμος συνδέουν τον χριστιανισμό με τον ελληνονορωμαϊκό πολιτισμό και συζητούν σε βάθος θρησκευτικά ζητήματα.
194. Ο Βοήθιος εκπόνησε σχόλια και λατινική μετάφραση έργων του Αριστοτέλη.
195. Ο Ιερώνυμος ήταν επίσκοπος Μεδιολάνων (Μιλάνου).
196. Συγγραφέας του έργου *De civitate Dei* ήταν ο Αμβρόσιος.
197. Η μόνη έγκυρη λατινική απόδοση της Βίβλου λέγεται *Vulgata*.
198. Ο Αυγουστίνος με τα έργα του έγινε ένα από τα θεωρητικά θεμέλια του Μεσαίωνα.
199. Η ρωμαϊκή λογοτεχνία του 5ου αιώνα λέγεται «νεολατινική γραμματεία».
200. Τον 4ο αιώνα εμφανίζονται στη Δύση –όπως και στην Ανατολή– οι ρωμανικές γλώσσες.

Β. ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΕΠΙΛΟΓΗ

Να δείξετε τη **συνέχεια καθεμίας φράσης** κάνοντας τη **σωστή επιλογή**.

ΓΕΝΙΚΑ

Ελληνική και Λατινική

1. Η Λατινική μιλιόταν:
 - α. στις ανατολικές περιοχές της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας·
 - β. μόνο στα κέντρα διοίκησης του ρωμαϊκού κράτους·
 - γ. στο δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας.
2. Το λεγόμενο «Βυζάντιο» ήταν:
 - α. το δυτικό τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας·
 - β. το ανατολικό ρωμαϊκό κράτος·
 - γ. όλος ο ελληνορωμαϊκός κόσμος.
3. Τους δεσμούς του μεσαιωνικού και του νεότερου ελληνισμού με τον ελληνορωμαϊκό κόσμο μαρτυρεί:
 - α. η σημασιολογική εξέλιξη του εθνικού ουσιαστικού «Ρωμικός»·
 - β. η ονομασία του βυζαντινού βασιλέως ως «αυτοκράτορα των Λατίνων»·
 - γ. η ονομασία της Κωνσταντινούπολης ως «Νέας Πόλης».

Ο παγκόσμιος χαρακτήρας της Λατινικής

4. Η σφραγίδα της Λατινικής αποτυπώθηκε κυρίως στην:
 - α. Ανατολική και Βόρεια Ευρώπη·
 - β. Βόρεια και Νότια Ευρώπη·
 - γ. Κεντρική και Δυτική Ευρώπη.
5. Οι «εθνικές» γλώσσες στη λογοτεχνία εμφανίστηκαν μετά τον:
 - α. 9ο αιώνα·
 - β. 10ο αιώνα·
 - γ. 8ο αιώνα.
6. Η Ιταλική, η Γαλλική και η Ισπανική είναι:
 - α. απευθείας απόγονοι της δημόδους Λατινικής·
 - β. μη λατινογενείς γλώσσες·
 - γ. απευθείας απόγονοι της λόγιας Λατινικής.
7. Από πολλούς λαούς της Αφρικής, της Ασίας και της Αμερικής μιλιούνται οι ρωμανικές γλώσσες μετά:

- α. τον Μεσαίωνα·
 - β. τον 10ο αιώνα·
 - γ. την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία.
8. Ο καθολικισμός είχε επίσημη γλώσσα τη Λατινική έως το:
- α. 1956·
 - β. 1965·
 - γ. 1975.
9. Χρησιμοποιούνται και σήμερα στη φιλοσοφία οι όροι:
- α. *tabula rasa* και *alter ego*·
 - β. *mea culpa* και *moratorium*·
 - γ. *cogito ergo sum* και *carpe diem*.

ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η λατινική γλώσσα

10. Η Λατινική ήταν η διάλεκτος των κατοίκων της περιοχής:
- α. της Σικελίας·
 - β. του Λατίου·
 - γ. της Κύμης.
11. Έλληνες και Ρωμαίοι είχαν επαφές από:
- α. την εποχή του ελληνικού αποικισμού (8ος/7ος αι. π.Χ.)·
 - β. το 240 π.Χ.·
 - γ. τον 2ο π.Χ. αιώνα.
12. Οι Ρωμαίοι κατέκτησαν τον ελληνικό κόσμο από τον:
- α. 3ο π.Χ. αιώνα κ.ε.·
 - β. 2ο π.Χ. αιώνα κ.ε.·
 - γ. 1ο π.Χ. αιώνα κ.ε..
13. Αξιόλογα λατινικά λογοτεχνικά κείμενα παράγονται περίπου:
- α. μέχρι τον 3ο αιώνα π.Χ.·
 - β. μετά το 240 μ.Χ.·
 - γ. μετά το 240 π.Χ..

Η γένεση της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

14. Ο Λίβιος Ανδρόνικος αποδίδει στα Λατινικά:
- α. την *Ιλιάδα* του Ομήρου·
 - β. τη *Θεογονία* του Ησιόδου·
 - γ. την *Οδύσσεια* του Ομήρου.

15. Ο Λίβιος Ανδρόνικος ήταν Έλληνας από τον:
- α. Κρότωνα (Ν. Ιταλία)·
 - β. Τάραντα (Ν. Ιταλία)·
 - γ. Ακράγαντα (Σικελία).

Εποχές της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

16. Η προκλασική ή αρχαϊκή εποχή είναι από τις απαρχές μέχρι περίπου:
- α. το 100 π.Χ.·
 - β. το 100 μ.Χ.·
 - γ. το 200 π.Χ..
17. Η ρεπουμπλικανική περίοδος διαρκεί από το:
- α. 31 π.Χ. ως το 14 μ.Χ.·
 - β. 14 π.Χ. ως το 31 μ.Χ.·
 - γ. 100 π.Χ. μέχρι το 31 π.Χ..
18. Η αυγούστεια περίοδος διαρκεί από το:
- α. 100 π.Χ. μέχρι το 14 π.Χ.·
 - β. 31 π.Χ. ως το 14 μ.Χ.·
 - γ. 31 π.Χ. μέχρι το 100 μ.Χ..
19. Η μετακλασική εποχή διαρκεί από το:
- α. 31 π.Χ. ως τα μέσα του 2ου αι. μ.Χ.·
 - β. 14 π.Χ. ως τα μέσα του 1ου αι. μ.Χ.·
 - γ. 14 μ.Χ. ως τα μέσα του 3ου αι. μ.Χ..
20. Η ύστερη αρχαιότητα διαρκεί από τα μέσα τού:
- α. 3ου αι. μ.Χ. μέχρι τον 6ο αι. μ.Χ.·
 - β. 2ου αι. μ.Χ. μέχρι τον 6ο αι. μ.Χ.·
 - γ. 1ου αι. μ.Χ. μέχρι τον 5ο αι. μ.Χ..

Γενικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

21. Η ελληνική κωμωδία είναι το πρότυπο του:
- α. Βεργιλίου·
 - β. Πλαύτου·
 - γ. Ορατίου.
22. Ο Όμηρος εμπνέει τον:
- α. Σενέκα·
 - β. Πλαύτο·
 - γ. Βεργίλιο.

23. Οι αρχαϊκοί Έλληνες λυρικοί εμπνέουν τον:
- α. Οράτιο·
 - β. Βεργίλιο·
 - γ. Σενέκα.
24. Ο Σενέκας εμπνέεται από την:
- α. ελληνική αρχαϊκή λυρική ποίηση·
 - β. ελληνική κωμωδία·
 - γ. αττική τραγωδία.
25. Αναφερόμενοι σε έναν Ρωμαίο λογοτέχνη, οι όροι *imitatio* και *aemulatio* δηλώνουν:
- α. γνώση της λατινικής και της ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας·
 - β. δημιουργική πρόσληψη του ελληνικού προτύπου και ανταγωνισμό προς αυτό·
 - γ. ενδιαφέρον για αισθητική ποιότητα και τελειοποιημένη τεχνική στο είδος που ο λογοτέχνης θεραπεύει.
26. Οι Ρωμαίοι μιμούνται και συναγωνίζονται τον Βεργίλιο και τον Κικέρωνα:
- α. στους μετακλασικούς χρόνους·
 - β. στη ρεπουμπλικανική περίοδο·
 - γ. στην αυγούστεια περίοδο.
27. Η ρωμαϊκή λογοτεχνική παραγωγή αρχίζει στα μέσα τού:
- α. 2ου π.Χ. αιώνα·
 - β. 3ου μ.Χ. αιώνα·
 - γ. 3ου π.Χ. αιώνα.
28. Το τελευταίο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη είναι:
- α. η κωμωδία·
 - β. το έπος·
 - γ. η τραγωδία.
29. Ένα σχεδόν καθαρά ρωμαϊκό είδος με σκωπτικό περιεχόμενο είναι:
- α. το σατυρικό δράμα·
 - β. η σάτιρα·
 - γ. η ελεγεία.

Η εξέλιξη της ρωμαϊκής λογοτεχνίας

I. Προκλασική εποχή (απαρχές – περ. 100 π.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

30. Ο Κάτων ήταν:
- α. μορφωμένος Έλληνας που εγκαταστάθηκε στη Ρώμη χωρίς τη θέλησή του·

- β. νέος Ρωμαίος που θαύμαζε την ελληνική κουλτούρα·
- γ. συντηρητικός Ρωμαίος που έβλεπε με καχυποψία την ελληνική επίδραση.

31. Το 146 π.Χ. οι Ρωμαίοι ισοπεδώνουν την:
- α. Καρχηδόνα·
 - β. Κύμη·
 - γ. Αθήνα.
32. Πριν από το 100 π.Χ. αιτία των κοινωνικών αναταραχών στη Ρώμη ήταν:
- α. η ιστορική συνάντηση των Ρωμαίων με τους Έλληνες·
 - β. οι μεταρρυθμιστικές απόπειρες των Γράκχων·
 - γ. οι μεγάλες κοινωνικές ανισότητες.

Λογοτεχνικά είδη

33. Το πρώτο είδος που ωριμάζει στη Ρώμη είναι η:
- α. τραγωδία·
 - β. κωμωδία·
 - γ. σάτιρα.
34. Κυρίως από τον Μένανδρο επηρεάζονται οι Ρωμαίοι:
- α. επικοί·
 - β. τραγωδοί·
 - γ. κωμωδιογράφοι.
35. Οι δύο πιο γνωστοί Ρωμαίοι κωμωδιογράφοι της προκλασικής εποχής είναι:
- α. ο Έννιος και ο Λίβιος Ανδρόνικος·
 - β. ο Τερέντιος και ο Πλαύτος·
 - γ. ο Πετράρχης και ο Μολιέρος.
36. Στην τρωική θεματολογία δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση οι προκλασικοί Ρωμαίοι:
- α. τραγικοί·
 - β. κωμικοί·
 - γ. «νεωτερικοί».
37. Λατινική απόδοση της *Οδύσσειας* σε σατούρνιο στίχο εκπόνησε ο:
- α. Έννιος·
 - β. Λίβιος Ανδρόνικος·
 - γ. Τερέντιος.
38. Το ιστορικό έπος *Annales* σε δακτυλικό εξάμετρο συνέθεσε ο:
- α. Έννιος·
 - β. Τερέντιος·
 - γ. Πλαύτος.

39. Το αρχαιότερο πεζό λατινικό έργο έχει τίτλο:
- α. *Aemulatio*
 - β. *Res publica*
 - γ. *De agricultura*.

II. Κλασική εποχή (περ. 100 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

40. Το 44 π.Χ.:
- α. έκλεισε ο κύκλος των εμφυλίων στο Άκτιο
 - β. έγινε η δολοφονία του Ιουλίου Καίσαρα
 - γ. πέθανε ο Οκταβιανός Αύγουστος.
41. Τα μέλη της δημοκρατικής παράταξης της Γερουσίας στη Ρώμη ονομάζονταν:
- α. *Optimates*
 - β. *Senatus*
 - γ. *Populares*.
42. Η βασίλισσα του ελληνιστικού κράτους της Αιγύπτου ήταν σύμμαχος του:
- α. Ιουλίου Καίσαρα
 - β. Μάρκου Αντωνίου
 - γ. Οκταβιανού.
43. Το 31 π.Χ.:
- α. έγινε η ναυμαχία στο Άκτιο
 - β. λήγει η αυγούστεια περίοδος της ρωμαϊκής λογοτεχνίας
 - γ. αρχίζει η ρεπουμπλικανική περίοδος της ρωμαϊκής λογοτεχνίας.
44. Μετά την επικράτηση του Οκταβιανού το πολίτευμα της Ρώμης μετασχηματίζεται σταδιακά σε:
- α. «αριστοκρατική δημοκρατία»
 - β. *res publica*
 - γ. απολυταρχία.
45. Η αντίληψη ότι η Ρώμη διαθέτει προοπτικές αιώνιας κυριαρχίας διαπερνά και τη λογοτεχνία:
- α. της ρεπουμπλικανικής περιόδου
 - β. της αυγούστειας περιόδου
 - γ. των χρόνων του Κικέρωνα.
46. Η περίοδος περίπου δύο αιώνων που αρχίζει με τον Οκταβιανό και γενικά θα φέρει ευημερία στην ανθρωπότητα, λέγεται:
- α. *αυγούστεια*

- β. *moratorium*
- γ. *rax Romana*.

47. Τους Έλληνες ρήτορες και φιλοσόφους συναγωνίζεται ο:
- α. Βεργίλιος
 - β. Κικέρων
 - γ. Οράτιος.
48. Κατά την κλασική εποχή, η ποίηση ακμάζει κυρίως:
- α. στην περίοδο του Αυγούστου
 - β. στους χρόνους του Κικέρωνα
 - γ. στη ρεπουμπλικανική περίοδο.

A. Η ρεπουμπλικανική περίοδος ή οι χρόνοι του Κικέρωνα (100 - 31 π.Χ.)

49. Έγραψε πολιτικούς και δικανικούς λόγους, θεωρητικά κείμενα για τη ρητορική τέχνη και φιλοσοφικούς διαλόγους ο:
- α. Ιούλιος Καίσαρ
 - β. Σαλλούστιος Κρίσπος
 - γ. Κικέρων.
50. Ήταν ο πρώτος σπουδαίος Ρωμαίος ιστορικός, θαυμαστής του Θουκυδίδη και διέπρεψε στην ιστορική μονογραφία ο:
- α. Κικέρων
 - β. Σαλλούστιος Κρίσπος
 - γ. Ιούλιος Καίσαρ.
51. Ήταν στρατηγός και πολιτικός, ένας από τους πιο μορφωμένους ανθρώπους της εποχής του και έγραψε ένα είδος στρατιωτικών απομνημονευμάτων σε λιτή γλώσσα ο:
- α. Ιούλιος Καίσαρ
 - β. Κικέρων
 - γ. Σαλλούστιος Κρίσπος.
52. Οι «νεωτερικοί» ποιητές:
- α. δημιουργούν συνήθως εκτενή ποιήματα
 - β. αποφεύγουν τα προσωπικά θέματα
 - γ. επηρεάζονται από τον αλεξανδρινό Καλλίμαχο και την ελληνιστική ποίηση.
53. Ο πιο γνωστός εκπρόσωπος των «νεωτερικών» και ο πρώτος «ρομαντικός» ποιητής τής ευρωπαϊκής λογοτεχνίας είναι ο:
- α. Λουκρήτιος
 - β. Κάτουλλος
 - γ. Καλλίμαχος.

54. «Λεσβία»:
- α. χαρακτηρίζονταν τα πολύ προσεγμένα στη μορφή ποιήματα των «νεωτεरिकών»
 - β. ονόμασε το έπος του ο Λουκρήτιος
 - γ. ήταν το ψευδώνυμο της κυρίαρχης λογοτεχνικής περσόνας στα ποιήματα του Κάτουλλου.
55. Το έργο *De rerum natura* του Λουκρητίου:
- α. είναι ηρωικό έπος
 - β. έχει φιλοσοφικό περιεχόμενο
 - γ. δίνει γεωργικές οδηγίες και συμβουλές οργάνωσης του οίκου.
56. Μεταφέρει την επικύρεια φιλοσοφία σε στίχους ο:
- α. Κάτουλλος
 - β. Λουκρήτιος
 - γ. Σαλλούστιος Κρίσπος.

B. Οι Αυγούστειοι χρόνοι (31 π.Χ. – 14 μ.Χ.)

57. Αιτιολογεί το ρωμαϊκό *imperium* και αναγνωρίστηκε εξαρχής ως το εθνικό έπος των Ρωμαίων το έργο:
- α. *Annales*
 - β. *Ιλιάδα*
 - γ. *Αινειάδα*.
58. Συνθέτει τις *Ωδές*, γράφει σάτιρα και επιδίδεται στο είδος της ποιητικής επιστολής ο:
- α. Οράτιος
 - β. Βεργίλιος
 - γ. Οβίδιος.
59. Οι τρεις κορυφαίοι ελεγειακοί ποιητές της αυγούστειας περιόδου ήταν:
- α. ο Βεργίλιος, ο Οράτιος και ο Πετράρχης
 - β. ο Τίβουλλος, ο Προπέρτιος και ο Οβίδιος
 - γ. ο Έννιος, ο Λουκρήτιος και ο Κάτουλλος.
60. Η ανανεωμένη ρωμαϊκή ελεγεία έχει:
- α. μύθους με κάποιο στοιχείο μεταμόρφωσης
 - β. ποικιλία θεμάτων
 - γ. θεματικό κέντρο τον έρωτα.
61. Γράφει ελεγειακή ποίηση και ανανεώνει την επική ποίηση ο:
- α. Προπέρτιος
 - β. Οβίδιος
 - γ. Τίβουλλος.

62. Το επικό ποίημα *Metamorphoses* χαρακτηρίζεται μυθολογική:
- α. «αντι-Ιλιάδα»
 - β. «αντι-Οδύσσεια»
 - γ. «αντι-Αινειάδα».
63. Παρουσίασε τη διαδρομή της Ρώμης από την ίδρυσή της μέχρι περίπου το τέλος του 1ου π.Χ. αιώνα ο:
- α. Οβίδιος
 - β. Βιτρούβιος
 - γ. Τίτος Λίβιος.
64. Το έργο *De architectura* του Βιτρούβιου ανήκει στο είδος τής:
- α. ποιητικής επιστολής
 - β. «επιστημονικής» λογοτεχνίας
 - γ. ιστοριογραφίας.

III. Μετακλασική εποχή (14 μ.Χ. – μέσα του 3ου αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

65. Στις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα το ρωμαϊκό κράτος:
- α. δέχεται σημαντικές εξωτερικές πιέσεις
 - β. γνωρίζει τη μεγαλύτερη εδαφική εξάπλωση
 - γ. υφίσταται μείωση της έκτασής του.
66. Το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη αναγνωρίζεται σε κάθε κάτοικο της αυτοκρατορίας το έτος:
- α. 221 μ.Χ.
 - β. 212 μ.Χ.
 - γ. 122 μ.Χ..
67. Το γεγονός ότι στους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες γίνονται πλέον πρότυπα ο Βεργίλιος και ο Κικέρων δηλώνει το φαινόμενο:
- α. του κλασικισμού
 - β. της εξάπλωσης του χριστιανισμού
 - γ. του αρχαϊσμού.

Ποικιλία λογοτεχνικών ειδών

68. «Εγκυκλοπαίδεια» των επιστημών συνέταξε ο:
- α. Πετρώνιος
 - β. Σενέκας ο Νεότερος
 - γ. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος.

69. Οι επικοί ποιητές της μετακλασικής εποχής μιμούνται ή προσπαθούν να ανατρέψουν το πρότυπο του:
- α. Ομήρου·
 - β. Βεργιλίου·
 - γ. Οβιδίου.
70. Στα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια γράφει φιλοσοφικές πραγματείες και τραγωδίες ο:
- α. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος·
 - β. Πετρώνιος·
 - γ. Σενέκας ο Νεότερος.
71. Ομοιότητες με τη χριστιανική διδασκαλία παρουσιάζει:
- α. το έργο του Πλινίου του Πρεσβύτερου·
 - β. η στωική φιλοσοφία του Σενέκα του Νεότερου·
 - γ. το μυθιστόρημα του Πετρωνίου.
72. Η *Μήδεια* του Σενέκα του Νεότερου είναι επηρεασμένη κυρίως από τον:
- α. Ευριπίδη·
 - β. Σοφοκλή·
 - γ. Αισχύλο.
73. Ευρωπαίοι δραματουργοί με τη διαμεσολάβηση του Σενέκα γνώρισαν:
- α. τη λεγόμενη Νέα Κωμωδία της ελληνιστικής εποχής και κυρίως τον Μένανδρο·
 - β. την αττική κωμωδία του 5ου-4ου αιώνα π.Χ. και τον Αριστοφάνη·
 - γ. τον Ευριπίδη και τους Έλληνες τραγικούς.
74. Το εμβληματικό μυθιστόρημα *Satyricon* έγραψε ο:
- α. Σενέκας ο Νεότερος·
 - β. Πετρώνιος·
 - γ. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος.
75. Τα είδη της εθνικής γραμματείας θα αναζωογονηθούν σταδιακά:
- α. μέσα στο νέο πλαίσιο του χριστιανισμού·
 - β. λόγω της στροφής του ενδιαφέροντος και προς τους προκλασικούς·
 - γ. χάρη στην έντονη προσπάθεια απομίμησης της λογοτεχνίας της κλασικής περιόδου.

IV. Ύστερη Αρχαιότητα (μέσα του 3ου αι. μ.Χ. – 6ος αι. μ.Χ.)

Γενικά χαρακτηριστικά

76. Ιδρύεται η Νέα Ρώμη (Κωνσταντινούπολη) το:
- α. 303 μ.Χ.·
 - β. 330 μ.Χ.·
 - γ. 230 μ.Χ..

77. Κατά την ύστερη αρχαιότητα, το δυτικό τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας:
- α. παραμένει ισχυρό και ακμάζει
 - β. υποκύπτει στους βαρβάρους
 - γ. γίνεται ένα αναγνωρισμένο κέντρο εξουσίας.
78. Κατά την ύστερη αρχαιότητα παρατηρείται άνθηση της λογοτεχνίας λόγω:
- α. της μετανάστευσης λαών στην Ανατολή και τη Δύση
 - β. της αναγνώρισης του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας
 - γ. της σταθερότητας που εξασφαλίζεται από τη δυναστεία του Μ. Κωνσταντίνου.
79. Κατά την ύστερη αρχαιότητα η λατινική γλώσσα απομακρύνεται από τη Λατινική των κλασικών χρόνων, καθώς:
- α. δημιουργείται ένα νέο αναγνωστικό κοινό που διαθέτει κάποια καλλιέργεια
 - β. εμφανίζονται νέα είδη, συχνά με ψυχαγωγικό και ευχάριστο περιεχόμενο
 - γ. μιλιέται από όλο και ευρύτερα στρώματα εκτός Ιταλίας.

Γραμματεία

80. Συνέθεσε δικά του φιλοσοφικά έργα, σχολίασε και μετέφρασε έργα του Αριστοτέλη στα Λατινικά ο:
- α. Βοήθιος
 - β. Αυγουστίνος
 - γ. Ιερώνυμος.
81. Συνδέουν τον χριστιανισμό με τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και συζητούν σε βάθος θρησκευτικά ζητήματα:
- α. ο Τίβουλλος, ο Προπέρτιος και ο Οβίδιος
 - β. ο Αμβρόσιος, ο Ιερώνυμος και ο Αυγουστίνος
 - γ. ο Πλίνιος, ο Σενέκας και ο Πετρώνιος.
82. Έγραψε το έργο *De civitate Dei* ο:
- α. Αυγουστίνος
 - β. Ιερώνυμος
 - γ. Βοήθιος.
83. Τη λεγόμενη *Vulgata*, που θεωρείται μέχρι σήμερα η μόνη έγκυρη λατινική απόδοση της *Αγίας Γραφής*, εκπόνησε ο:
- α. συγγραφέας των *Ύμνων*
 - β. Ιερώνυμος
 - γ. Αυγουστίνος.

Γ. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ

1. Να αντιστοιχίσετε κάθε **χρονικό προσδιορισμό** της Α' στήλης με ένα **γεγονός** τής Β' στήλης:

Α' στήλη	Β' στήλη
α. περίπου το 240 π.Χ.	i. θάνατος του Οκταβιανού Αυγούστου
β. 8ος/7ος αι. π.Χ.	ii. δολοφονία του Ιουλίου Καίσαρα
γ. μέσα του 3ου αι. π.Χ.	iii. αναγνώριση του δικαιώματος του Ρωμαίου πολίτη σε κάθε κάτοικο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας
δ. 146 π.Χ.	iv. ελληνικός αποικισμός στην κεντρική και κάτω Ιταλία, καθώς και στη Σικελία
ε. 44 π.Χ.	v. η μεγαλύτερη εδαφική εξάπλωση του ρωμαϊκού κράτους
στ. 31 π.Χ.	vi. ισοπέδωση της Καρχηδόνας
ζ. 14 μ.Χ.	vii. θεατρικές παραστάσεις του Λίβιου Ανδρόνικου στη Ρώμη με ελληνικά έργα διασκευασμένα στα Λατινικά
η. αρχές του 2ου αι. μ.Χ.	viii. ίδρυση της Νέας Ρώμης (Κωνσταντινούπολης)
θ. 212 μ.Χ.	ix. έναρξη της ρωμαϊκής λογοτεχνικής παραγωγής
ι. 330 μ.Χ.	x. νίκη του Οκταβιανού στο Άκτιο

2. Να αντιστοιχίσετε κάθε **Ρωμαίο ποιητή** της Α' στήλης με την **εποχή** στην οποία ανήκει της Β' στήλης:

Α' στήλη	Β' στήλη
α. Βεργίλιος	i. προκλασική εποχή
β. Τερέντιος	ii. κλασική εποχή: ρεπουμπλικανική περίοδος
γ. Οβίδιος	iii. κλασική εποχή: αυγούστεια περίοδος
δ. Λουκρήτιος	
ε. Έννιος	
στ. Οράτιος	
ζ. Προπέρτιος	
η. Πλαύτος	
θ. Τίβουλλος	
ι. Κάτουλλος	

3. Να αντιστοιχίσετε κάθε **εκπρόσωπο** του **πεζού λόγου** από την Α΄ στήλη με την **εποχή** στην οποία ανήκει της Β΄ στήλης:

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη
α. Σαλλούστιος Κρίσπος	i. προκλασική εποχή
β. Βοήθιος	ii. κλασική εποχή: ρεπουμπλικανική περίοδος
γ. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος	iii. κλασική εποχή: αυγουστεια περίοδος
δ. Κάτων	iv. μετακλασική εποχή
ε. Τίτος Λίβιος	v. ύστερη αρχαιότητα
στ. Ιούλιος Καίσαρ	
ζ. Βιτρούβιος	
η. Αυγουστίνος	
θ. Κικέρων	
ι. Πετρώνιος	

4. Να αντιστοιχίσετε κάθε **έργο** της Α΄ στήλης με το **όνομα** του **δημιουργού** του που σημειώνεται στη Β΄ στήλη:

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη
α. Χρονικά - <i>Annales</i>	i. Βιτρούβιος
β. Για τη γεωργία - <i>De agricultura</i>	ii. Οράτιος
γ. Για τη φύση των πραγμάτων - <i>De rerum natura</i>	iii. Πετρώνιος
δ. Ωδές - <i>Carmina</i>	iv. Αυγουστίνος
ε. Μεταμορφώσεις - <i>Metamorphoses</i>	v. Σενέκας ο Νεότερος
στ. Για την αρχιτεκτονική - <i>De architectura</i>	vi. Έννιος
ζ. τραγωδία <i>Μήδεια</i>	vii. Ιερώνυμος
η. Σατυρικά - <i>Satyrica</i>	viii. Λουκρήτιος
θ. Λατινική απόδοση της Αγίας Γραφής - <i>Vulgata</i>	ix. Οβίδιος
ι. Πολιτεία του Θεού - <i>De civitate Dei</i>	x. Κάτων

5. Να αντιστοιχίσετε τους **Ρωμαίους συγγραφείς** της Α' στήλης με τα **πρότυπά** τους που σημειώνονται στη Β' στήλη:

Α' στήλη	Β' στήλη
α. Τερέντιος	i. Βεργίλιος
β. τραγωδοί προκλασικής εποχής	ii. αρχαϊκοί Έλληνες λυρικοί
γ. Κικέρων	iii. αττική τραγωδία, Ευριπίδης
δ. Σαλλούστιος Κρίσπος	iv. Νέα κωμωδία, Μένανδρος
ε. Κάτουλλος	v. το κίνημα των «νεωτερικών»
στ. Έννιος	vi. Θουκυδίδης
ζ. Οράτιος	vii. Όμηρος
η. Τίβουλλος	viii. δράματα της Μεγάλης Ελλάδας
θ. Σενέκας ο Νεότερος	ix. αλεξανδρινός Καλλίμαχος και ελληνιστική ποίηση
ι. επικοί μετακλασικής εποχής	x. Έλληνες ρήτορες και φιλόσοφοι

6. Να αντιστοιχίσετε κάθε γραμματειακό **είδος** της Α' στήλης με έναν από τους **Ρωμαίους συγγραφείς** που σημειώνονται στη Β' στήλη:

Α' στήλη	Β' στήλη
α. επιστημονική πραγματεία	i. Πετρώνιος
β. κωμωδία	ii. Προπέρτιος
γ. σάτιρα	iii. Πλίνιος ο Πρεσβύτερος
δ. ιστορική μονογραφία	iv. Οράτιος
ε. ρωμαϊκή ελεγεία	v. Σενέκας ο Νεότερος
στ. απομνημονεύματα (στρατιωτικά)	vi. Βιτρούβιος
ζ. μυθιστόρημα	vii. Πλαύτος
η. «επιστημονική» λογοτεχνία	viii. Ιούλιος Καίσαρ
θ. έπος	ix. Σαλλούστιος Κρίσπος
ι. φιλοσοφική πραγματεία	x. Βεργίλιος

7. Να αντιστοιχίσετε κάθε **Ρωμαίο** της Α΄ στήλης με το **σχόλιο** που του αποδίδεται στη Β΄ στήλη:

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη
α. Ένιος	i. ο πρώτος σπουδαίος Ρωμαίος ιστορικός
β. Κάτων	ii. βλέπει τον εαυτό του ως δεύτερο Όμηρο
γ. Σαλλούστιος Κρίσπος	iii. έδωσε τελική μορφή στον ιδρυτικό μύθο της Ρώμης
δ. Κάτουλλος	iv. ο δημιουργός μιας μυθολογικής «αντι-Αινειάδας»
ε. Λουκρήτιος	v. μετέφερε το αιολικό μέλος στη Ρώμη
στ. Βεργίλιος	vi. έγραψε ιστορία της Ρώμης από την ίδρυσή της
ζ. Οράτιος	vii. ο πρώτος «ρομαντικός» ποιητής της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας
η. Οβίδιος	viii. η στωική φιλοσοφία του είχε ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό
θ. Τίτος Λίβιος	ix. του ανήκει το αρχαιότερο πεζό λατινικό έργο
ι. Σενέκας ο Νεότερος	x. μετέφερε την επικούρεια φιλοσοφία σε στίχους

8. Να αντιστοιχίσετε κάθε **έργο** της Α΄ στήλης με τον **χαρακτηρισμό** που του αποδίδεται στη Β΄ στήλη και την **εποχή δημιουργίας** του που αναφέρεται στη Γ΄ στήλη (δύο στοιχεία της τρίτης στήλης χρησιμοποιούνται δύο φορές):

Α΄ στήλη	Β΄ στήλη	Γ΄ στήλη
1. <i>Μεταμορφώσεις</i>	α. ερωτικό μυθιστόρημα	i. προκλασική εποχή
2. <i>Για τη γεωργία</i>	β. ιστορικό έπος σε δακτυλικό εξάμετρο	ii. κλασική εποχή: χρόνοι Κικέρωνα
3. <i>Αινειάδα</i>	γ. φιλοσοφικό έπος	iii. κλασική εποχή: αυγούστεια περίοδος
4. <i>Σατυρικά</i>	δ. εθνικό έπος των Ρωμαίων	iv. μετακλασική εποχή
5. <i>Χρονικά</i>	ε. πεζό έργο	
6. <i>Για τη φύση των πραγμάτων</i>	στ. επικό ποίημα 250 περίπου μύθων	

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Α. Έλεγχος της Ορθότητας Θέσεων

1 → Σωστό • 2 → Λάθος • 3 → Σωστό • 4 → Λάθος • 5 → Σωστό • 6 → Σωστό • 7 → Σωστό • 8 → Λάθος • 9 → Λάθος • 10 → Σωστό • 11 → Λάθος • 12 → Λάθος • 13 → Σωστό • 14 → Λάθος • 15 → Σωστό • 16 → Σωστό • 17 → Σωστό • 18 → Λάθος • 19 → Λάθος • 20 → Σωστό • 21 → Λάθος • 22 → Λάθος • 23 → Σωστό • 24 → Λάθος • 25 → Σωστό • 26 → Σωστό • 27 → Λάθος • 28 → Λάθος • 29 → Σωστό • 30 → Σωστό • 31 → Λάθος • 32 → Λάθος • 33 → Σωστό • 34 → Λάθος • 35 → Λάθος • 36 → Σωστό • 37 → Λάθος • 38 → Σωστό • 39 → Λάθος • 40 → Σωστό • 41 → Σωστό • 42 → Λάθος • 43 → Λάθος • 44 → Σωστό • 45 → Λάθος • 46 → Σωστό • 47 → Λάθος • 48 → Σωστό • 49 → Λάθος • 50 → Σωστό • 51 → Σωστό • 52 → Λάθος • 53 → Λάθος • 54 → Σωστό • 55 → Λάθος • 56 → Σωστό • 57 → Λάθος • 58 → Λάθος • 59 → Σωστό • 60 → Λάθος • 61 → Λάθος • 62 → Σωστό • 63 → Σωστό • 64 → Λάθος • 65 → Σωστό • 66 → Λάθος • 67 → Σωστό • 68 → Λάθος • 69 → Λάθος • 70 → Λάθος • 71 → Σωστό • 72 → Λάθος • 73 → Λάθος • 74 → Σωστό • 75 → Σωστό • 76 → Λάθος • 77 → Λάθος • 78 → Σωστό • 79 → Λάθος • 80 → Σωστό • 81 → Λάθος • 82 → Λάθος • 83 → Σωστό • 84 → Λάθος • 85 → Λάθος • 86 → Σωστό • 87 → Λάθος • 88 → Σωστό • 89 → Λάθος • 90 → Σωστό • 91 → Σωστό • 92 → Λάθος • 93 → Λάθος • 94 → Σωστό • 95 → Σωστό • 96 → Λάθος • 97 → Λάθος • 98 → Σωστό • 99 → Λάθος • 100 → Σωστό • 101 → Λάθος • 102 → Σωστό • 103 → Σωστό • 104 → Λάθος • 105 → Σωστό • 106 → Λάθος • 107 → Λάθος • 108 → Σωστό • 109 → Λάθος • 110 → Λάθος • 111 → Σωστό • 112 → Λάθος • 113 → Λάθος • 114 → Σωστό • 115 → Λάθος • 116 → Σωστό • 117 → Σωστό • 118 → Λάθος • 119 → Λάθος • 120 → Σωστό • 121 → Σωστό • 122 → Λάθος • 123 → Λάθος • 124 → Σωστό • 125 → Σωστό • 126 → Λάθος • 127 → Σωστό • 128 → Λάθος • 129 → Λάθος • 130 → Σωστό • 131 → Σωστό • 132 → Λάθος • 133 → Σωστό • 134 → Σωστό • 135 → Λάθος • 136 → Σωστό • 137 → Λάθος • 138 → Σωστό • 139 → Λάθος • 140 → Σωστό • 141 → Λάθος • 142 → Λάθος • 143 → Σωστό • 144 → Σωστό • 145 → Λάθος • 146 → Λάθος • 147 → Σωστό • 148 → Σωστό • 149 → Λάθος • 150 → Σωστό • 151 → Λάθος • 152 → Λάθος • 153 → Σωστό • 154 → Σωστό • 155 → Λάθος • 156 → Λάθος • 157 → Σωστό • 158 → Λάθος • 159 → Σωστό • 160 → Λάθος • 161 → Σωστό • 162 → Λάθος • 163 → Σωστό • 164 → Λάθος • 165 → Λάθος • 166 → Σωστό • 167 → Λάθος • 168 → Λάθος • 169 → Σωστό • 170 → Σωστό • 171 → Λάθος • 172 → Σωστό • 173 → Λάθος • 174 → Σωστό • 175 → Σωστό • 176 → Λάθος • 177 → Σωστό • 178 → Σωστό • 179 → Λάθος • 180 → Σωστό • 181 → Λάθος • 182 → Σωστό • 183 → Λάθος • 184 → Λάθος • 185 → Σωστό • 186 → Λάθος • 187 → Σωστό • 188 → Σωστό • 189 → Λάθος • 190 → Σωστό • 191 → Σωστό • 192 → Λάθος • 193 → Σωστό • 194 → Σωστό • 195 → Λάθος • 196 → Λάθος • 197 → Σωστό • 198 → Σωστό • 199 → Λάθος • 200 → Λάθος.

Β. Πολλαπλή επιλογή

1 → γ • 2 → β • 3 → α • 4 → γ • 5 → β • 6 → α • 7 → γ • 8 → β • 9 → γ • 10 → β • 11 → α • 12 → β • 13 → γ • 14 → γ • 15 → β • 16 → α • 17 → γ • 18 → β • 19 → γ • 20 → α • 21 → β • 22 → γ • 23 → α • 24 → γ • 25 → β • 26 → α • 27 → γ • 28 → β • 29 → β • 30 → γ • 31 → α • 32 → γ • 33 → β • 34 → γ • 35 → β • 36 → α • 37 → β • 38 → α • 39 → γ • 40 → β • 41 → γ • 42 → β • 43 → α • 44 → γ • 45 → β • 46 → γ • 47 → β • 48 → α • 49 → γ • 50 → β • 51 → α •

52 → γ • 53 → β • 54 → γ • 55 → β • 56 → β • 57 → γ • 58 → α • 59 → β • 60 → γ • 61 → β •
 62 → γ • 63 → γ • 64 → β • 65 → β • 66 → β • 67 → α • 68 → γ • 69 → β • 70 → γ • 71 → β •
 72 → α • 73 → γ • 74 → β • 75 → α • 76 → β • 77 → β • 78 → γ • 79 → γ • 80 → α • 81 → β •
 82 → α • 83 → β.

Γ. Αντιστοίχιση

- 1: α → vii • β → iv • γ → ix • δ → vi • ε → ii • στ → x • ζ → i • η → v • θ → iii • ι → viii.
- 2: α → iii • β → i • γ → iii • δ → ii • ε → i • στ → iii • ζ → iii • η → i • θ → iii • ι → ii.
- 3: α → ii • β → v • γ → iv • δ → i • ε → iii • στ → ii • ζ → iii • η → v • θ → ii • ι → iv.
- 4: α → vi • β → x • γ → viii • δ → ii • ε → ix • στ → i • ζ → v • η → iii • θ → vii • ι → iv.
- 5: α → iv • β → viii • γ → x • δ → vi • ε → ix • στ → vii • ζ → ii • η → v • θ → iii • ι → i.
- 6: α → iii • β → vii • γ → iv • δ → ix • ε → ii • στ → viii • ζ → i • η → vi • θ → x • ι → v.
- 7: α → ii • β → ix • γ → i • δ → vii • ε → x • στ → iii • ζ → v • η → iv • θ → vi • ι → viii.
- 8: 1 → στ → iii • 2 → ε → i • 3 → δ → iii • 4 → α → iv • 5 → β → i • 6 → γ → ii.

ΕΛΛΗΝΟ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ